

Міністерство освіти і науки України
Одеський національний технологічний університет
Кафедра цифрових технологій фінансових операцій

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**на тему: «Облік грошових коштів та аналіз грошових потоків на
ДП «Куліндорівський КХП державного агентства резерву
України»**

Здобувачки Петрашевської Д.А.

4 курсу 431 групи

Керівник доц. Маркова Т.Д.

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від "14" червня 2023 р., протокол №18.

Завідувачка кафедри цифрових технологій фінансових операцій

_____ проф. Ткачук Г.О.

Одеса – 2023 рік

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки бізнесу і контролю

Кафедра цифрових технологій фінансових операцій

Ступінь вищої освіти “бакалавр”

Спеціальність 071 “Облік і оподаткування”

Освітня програма “Облік і аудит”

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Зав. кафедри
цифрових технологій
фінансових операцій**

“ ___ ” _____ 2023 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧКИ

Петрашевської Дар’ї Андріївни

-
1. Тема роботи: ***«Облік грошових коштів та аналіз грошових потоків на ДП «Куліндорівський КХП державного агентства резерву України»***

Затверджена наказом ОНТУ від 22 серпня 2022 р. наказ № 473-03

2. Термін здачі здобувачем закінченої роботи ***14 червня 2023 р.***
3. Вихідні дані до роботи: ***Звітні дані про діяльність підприємства за 2019-2020р.р.***

-
4. Перелік питань, які потрібно розробити: ***Теоретичні основи обліку грошових коштів. Аналіз грошових потоків у ДП «Куліндорівський КХП державного агентства резерву України» за 2019-2020 роки. Організація бухгалтерського, фінансового та податкового обліку грошових коштів на підприємстві. Висновки та пропозиції.***

-
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов’язкових креслень) –

6. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів роботи, що стосуються їх:

Розділ	Консультант (вчене звання, П.І. п-Б)	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 15 лютого 2023 р.

Керівник _____ доц. Маркова Т.Д.

Завдання прийняв до виконання _____ Петрашевська Д.А.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1. Розробка теоретичного розділу кваліфікаційної роботи	15.02.23 - 20.04.23	
2. Аналіз грошових потоків у ДП «Куліндорівський КХП державного агентства резерву України»	21.04.23 - 15.05.23	
3. Організація бухгалтерського, фінансового та податкового обліку грошових коштів на підприємстві	16.05.23 - 05.06.23	
4. Оформлення кваліфікаційної роботи	06.06.23 - 13.06.23	

Здобувач-дипломник _____ Петрашевська Д.А.

Керівник роботи _____ доц. Маркова Т.Д.

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНТУ.

Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувач-дипломник Петрашевська Д.А. _____

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи бакалавра на тему: «Облік грошових коштів та аналіз грошових потоків на ДП «Куліндорівський КХП» державного агентства резерву України»

У *першому розділі* кваліфікаційної роботи розкрито теоретичні основи обліку грошових коштів в сучасних умовах на основі вивчення законів. Також розглянуто економічну сутність грошей та нормативно-правове регулювання їхнього обліку. Облік грошових коштів в касі підприємства та на рахунках в банках.

Другий розділ присвячений аналізу грошових коштів та їх еквівалентів. Також у цьому розділі дано техніко-економічну характеристику та економічний аналіз коштів ДП «Куліндорівський КХП».

Організація бухгалтерського, фінансового та податкового обліку грошових коштів на підприємстві відображені у *третьому розділі*. Саме в ньому характеризується організація бухгалтерського обліку та конкретні положення облікової політики, облік господарських операцій грошових коштів та особливості проведення інвентаризації на підприємстві.

Здійснення будь-якої господарської діяльності підприємства неможливе без використання грошових коштів, які є досить важливою та значною частиною активів підприємства. Грошові кошти є важливим об'єктом системи бухгалтерського обліку, а також грошовим вимірником для інших облікових об'єктів. Кошти присутні на всіх етапах облікового циклу, включаючи купівлю товарів, виробництво, виконання робіт і надання послуг, а також продаж товарів і доходів.

Кваліфікаційна робота містить:

текстової частини – 69

таблиць – 13

рисуноків – 6

додатки – 1

ЗМІСТ

ВСТУП	5
1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ	8
1.1. Сутність грошей та нормативно-правове регулювання їхнього обігу.....	8
1.2. Облік грошових коштів та документів в касі підприємства	17
1.3. Облік грошових коштів на рахунках в банках.....	22
2. АНАЛІЗ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ У ДП «КУЛІНДОРІВСЬКИЙ КХП»	26
2.1. Методика аналізу грошових коштів та їх еквівалентів.....	26
2.2. Техніко-економічна характеристика ДП «Куліндорівський КХП»	34
2.3. Економічний аналіз грошових коштів ДП «Куліндорівський КХП»	39
3. ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО, ФІНАНСОВОГО ТА ПОДАТКОВОГО ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ У ДП «КУЛІНДОРІВСЬКИЙ КХП»	50
3.1. Загальна характеристика організації бухгалтерського обліку та облікова політика.....	50
3.2. Облік господарських операцій грошових коштів та їх еквівалентів.....	57
3.3. Особливості інвентаризації грошових коштів на підприємстві.....	62
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	70
ДОДАТКИ	74

ВСТУП

Однією з основних умов стабільного фінансового стану підприємства є надходження грошових коштів. Відсутність необхідного запасу грошових коштів свідчить про фінансові труднощі підприємства, а надмірна величина коштів свідчить про те, що підприємство несе збитки, пов'язані з інфляцією і знеціненням грошей. Для того, щоб підприємство мало можливість ефективно використовувати наявні у нього грошові кошти, потрібно правильно організувати їх облік і здійснювати контроль за витрачанням.

Основними завданнями обліку грошових коштів є: виконання операцій з грошовими коштами за розрахунками з постачальниками, покупцями; контроль за дотриманням касової дисципліни; своєчасне і правильне документальне оформлення операцій руху грошових коштів, щоденний контроль за збереженням готівки і цінних паперів у касі підприємства; інвентаризація грошових коштів і відображення її результатів на рахунках бухгалтерського обліку; дотримання стандарту бухгалтерського обліку.

Здобувачка	Петрашевська Д.А.			КРБ.ЦТФО.473-03.1.8		
				Текстова частина	Стад	Стор.
					5	69
Керівник	Маркова Т.Д.			ОНТУ		
Зав.каф.	Ткачук Г.О.					

Питання теорії та практики обліку, контролю грошових коштів досліджують так автори як Ткаченко Н.М., Марочкіна А.М., Бутинець Ф.Ф., Грабова Н.М., Завгородній В.П., Кулаковська Л.П., Піч Ю.В. Питання економічного аналізу грошових потоків висвітлюються ширше в роботах зарубіжних авторів і частково у вітчизняних спеціалізованих виданнях. Свій внесок у розробку аналітичного забезпечення управління грошовими потоками зробили вітчизняні економісти: Бланк І.О., Голов С. Ф., Лігоненко Л.О., Литвин Б. М., Мних Є.В., Нусінов В. Я., Ситник Г.В., Суторміна В. М., Шкарабан С. І. та інші.

Мета дослідження. Мета дослідження полягає у вивченні організації бухгалтерського, фінансового та податкового обліків, економічному аналізу грошових коштів та їх еквівалентів.

Завдання дослідження. Завданнями роботи являється:

- вивчення сутності грошей;
- дослідження нормативно-правового регулювання обігу грошей;
- дослідження обігу грошових коштів та документів в касі підприємства;
- дослідження грошових коштів на рахунку в банках;
- проведення економічного аналізу підприємства на підставі фінансової інформації;
- організація бухгалтерського обліку на підприємстві;
- дослідження господарських операцій на підприємстві;
- вивчення особливостей проведення інвентаризації грошових коштів на підприємстві.

Об'єкт дослідження. В якості об'єкта дослідження роботи було обрано ДП «Куліндорівський комбінат хлібопродуктів».

Предмет дослідження. Предметом досліджень виступає облік, аналіз та організація грошових коштів на підприємстві.

Інформаційна база. Під час написання роботи було використані наукові праці із питань організації, обліку, аналізу та контроль грошових коштів, інформація практичного характеру, фінансова звітність підприємства.

При вирішенні поставлених завдань були використані загальнонаукові **методи і прийоми дослідження**: системний аналіз – для деталізації і розчленування об'єкта дослідження на окремі важливі складові елементи; конкретизація – для обґрунтування змісту форм облікового забезпечення; дослідження документів за формою та змістом – для виявлення їх відповідності щодо адекватності вимогам стандартів; порівняння – для зіставлення даних підприємства у динаміці; групування – для визначення залежностей одних показників від інших; середніх і відносних величин – для глибшого розуміння сутності і причини відхилення його змін; горизонтальний і вертикальний аналізи – для визначення рівня впливу і питомої ваги кожного окремого показника на загальний результат із зміною у часі.

Апробація результатів роботи. Основні теоретичні та практичні результати дослідження доповідалися та отримали позитивну оцінку на наукову студентську конференцію ОНТУ (секція цифрові технології фінансових операцій) квітень 2023 р., на IV та V Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Актуальні аспекти соціально-економічного розвитку України: погляд молоді» 20-21 жовтня 2022 року та 30-31 травня 2023 року.

Публікації. Результати дослідження опубліковано у Збірнику матеріалів тез IV та V Всеукраїнської студентської науково-практичній конференції «Актуальні аспекти соціально-економічного розвитку України: погляд молоді» 30 – 31 травня 2023 та IV Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції 20-21 жовтня 2022 року загальним обсягом 0,06 друк. арк.

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи становить 77 сторінок, у тому числі 69 сторінок основного тексту, список використаних джерел зі 39 найменувань на 4 сторінок, 1 додатку обсягом 4 сторінок. Робота містить 6 рисунка і 13 таблиць.

1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ

1.1. Сутність грошей та нормативно-правове регулювання їхнього обігу

В сучасних умовах розвитку одна з спірних проблем пов'язана із сутністю сучасних грошей та відповідним питанням, що таке гроші. Гроші – це засіб вираження цінності товарних ресурсів у господарському житті суспільства, це універсальне здійснення цінності у формах, відповідних даному рівню товарних відносин. Гроші у своїй функції світових грошей забезпечують міжнародні розрахунки та рух капіталу між країнами. Також неможливо уявити без грошей функціонування ринкової економіки, оскільки вони є основою більшості економічних відносин. На сьогоднішній день ефективно та стабільно функціонуюча грошова система є базою для сталого економічного зростання.

Можна відмітити чотири історичні теорії походження грошей (рис. 1.1).

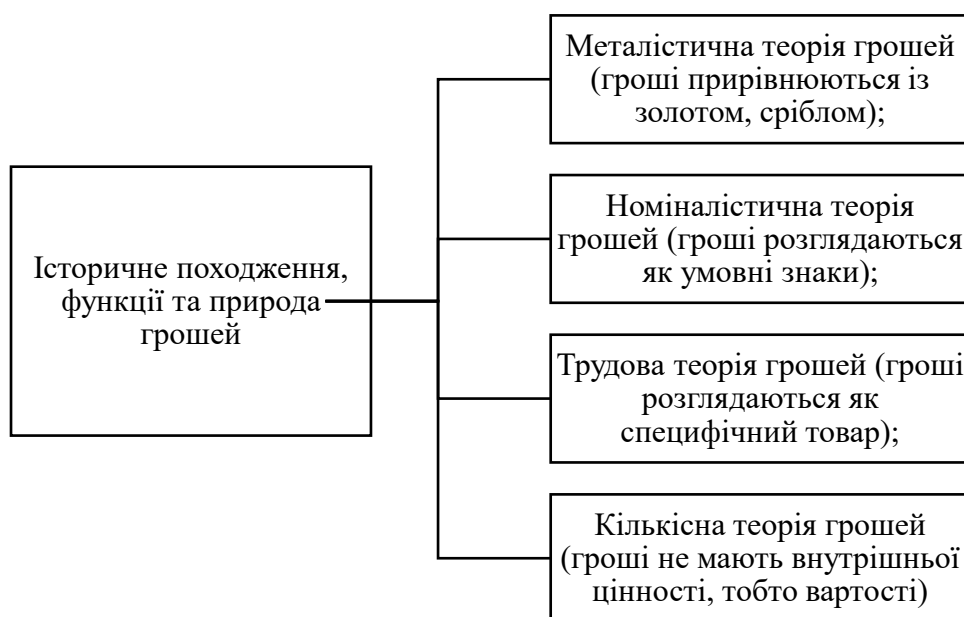

Рис.1.1 – Історичне походження, функції та природа грошей [6]

Існують такі види грошей:

- а) монети;
- б) паперові гроші (банкноти, банківські білети, казначейські зобов'язання);
- в) засоби, що замінюють гроші (чеки, векселі, кредитні картки);
- г) депозитні гроші;
- г) міжнародні гроші.

Гроші можуть виступати як: засіб обігу; засіб платежу; міра вартості; засіб нагромадження.

Грошові знаки, які перебувають в обігу, кошти на рахунках і вкладах юридичних та фізичних осіб, інші грошові зобов'язання фінансових установ утворюють грошову масу.

Під коштами слід розуміти акумульовані у грошовій формі на рахунках у фінансових установах доходи та надходження, що перебувають у постійному обігу у підприємств, установ і організацій (в тому числі бюджетних, кредитних, страхових) і які використовуються для різних цілей або розміщуються як ресурси фінансових установ.

Загалом, категорію «грошова система» слід розглядати в двох аспектах, які мають відповідний зміст. По-перше, це конкретно-історичний тип організації грошових відносин; вона відбиває стан еволюції організаційно-правової форми грошового обороту. Тип грошової системи залежить від того, які метали виконують роль загального еквівалента, які гроші функціонують як засіб обігу й платежу, а також від того, який є зв'язок між паперовими та повноцінними грошима [30].

Залежно від цього виділяють такі типи грошових систем: а) система металевого обігу, за якої грошовий товар безпосередньо перебуває в обігу й виконує всі функції грошей, а кредитні гроші розмінюють на метал; б) система

обігу кредитних і паперових грошей, за якої повноцінні гроші витиснуто з обігу [4].

Тип грошової системи — це характер зв'язку між загальним еквівалентом і грошима, що перебувають в обігу, який спочатку складається стихійно, а пізніше його закріплюють законодавчим рішенням.

Грошова система держави є результатом державно правового впливу на процес руху грошей, який виступає об'єктом цього впливу. Грошова система – це встановлені державою за допомогою правових норм форми організації грошового обігу. Особливість грошової системи полягає в тому, що вона одночасно належить до економічного базису й політичної надбудови. Вона є сукупністю економічних відносин, що складаються в процесі функціонування грошового обороту між його суб'єктами на території держави. Ця система є державно-правовою формою організації грошового обороту, включаючи сукупність державних органів, які здійснюють управління грошовим оборотом і наділені для цього відповідним правовим статусом. Отже, грошова система в першому випадку є об'єктивною економічною категорією, а в другому — правовою.

Грошова система охоплює : грошову одиницю України; масштаб цін; валютні курси; види грошових знаків, які мають законну платіжну силу; порядок емісії готівкових коштів; організацію і регулювання грошового обігу. Грошовим обігом вважається рух коштів у готівковій та безготівковій формі як засіб обігу і платежу в процесі обслуговування обігу товарів, оплати виконаних робіт і наданих послуг. Кошти існують у готівковій формі (формі грошових знаків) або у безготівковій формі (формі записів на рахунках у банках). Для проведення переказу можуть використовуватися кошти як у готівковій, так і в безготівковій формі. Грошові знаки випускаються у формі банкнот і монет, що мають зазначену на них номінальну вартість. Гривня як грошова одиниця

України (національна валюта) є єдиним законним платіжним засобом в Україні, приймається усіма фізичними і юридичними особами без будь-яких обмежень на всій території України для проведення переказів [27].

Грошовий обіг:

1) це обіг законних платіжних засобів (банкнот, розмінної монети), що обслуговують потреби економіки країни;

2) постійний рух коштів, який охоплює сферу випуску (емісії) грошей НБУ та передачі їх у свої каси, а також подальше переміщення грошей у каси підприємств, установ, організацій, розрахунки з населенням, здійснення ним платежів і внесків, а потім від населення через каси відповідних юридичних осіб - у каси НБУ.

Облік грошових коштів базується на певних завданнях, які можна розглянути на рис. 1.2.

Рис. 1.2 – Основні завдання обліку грошових коштів [6].

Існує два види грошового обігу: готівковий та безготівковий.

Готівковий грошовий обіг - це обіг готівкових коштів (банкнотів, монет), які передаються від одного суб'єкта до іншого за товари, роботи, послуги або в інших випадках, передбачених законодавством (наприклад, під час сплати штрафів). Організуючи готівковий грошовий обіг, НБУ здійснює виготовлення та зберігання банкнот і монет, створює їх резервні фонди, встановлює номінали, системи захисту, платіжні ознаки, дизайн грошових знаків та порядок заміни пошкоджених банкнот і монет. Також до повноважень НБУ у зазначеній сфері належить: встановлення правил випуску в обіг,

зберігання, перевезення, вилучення та інкасації готівки; визначення порядку ведення касових операцій для банків, інших фінансових установ; визначення вимог щодо технічного стану і організації охорони приміщень банківських установ.

НБУ належить виняткове право введення в обіг гривні і розмінної монети, організація їх обігу та вилучення (загальна сума введених в обіг банкнот і монет зазначається в рахунках НБУ як його пасив, а банкноти і монети є безумовними зобов'язаннями НБУ і забезпечуються всіма його активами).

Встановлюючи правила, форми і стандарти розрахунків, НБУ координує організацію розрахунків, дає дозволи на здійснення клірингових операцій та розрахунків, забезпечує здійснення міжбанківських розрахунків через свої установи, дає дозвіл на проведення міжбанківських розрахунків через прямі кореспондентські відносини банків та через їхні власні розрахункові системи. Окрім того, НБУ встановлює обов'язкові для банків стандарти і правила ведення бухгалтерського обліку та звітності.

Безготівковий грошовий обіг – частина грошового обігу, в якому рух грошей здійснюється у вигляді перерахувань за рахунками в фінансових установах. Сутністю безготівкового грошового обігу є списання певної грошової суми з рахунку одного суб'єкта у фінансовій установі і зарахування її на рахунок іншого суб'єкта у цій чи іншій фінансовій установі або в іншій формі. За безготівкової форми грошового обігу готівкові кошти як засіб платежу відсутні.

Взаємозв'язок готівкового та безготівкового грошових обігів:

- грошова маса, яка перебуває в обігу, містить як готівкові кошти, так і кошти на рахунках і вкладах юридичних та фізичних осіб;

- НБУ регулює єдиний грошовий обіг у державі (як готівковий, так і безготівковий) через проведення облікової політики, операцій з цінними паперами, встановлення обов'язкових резервів і економічних нормативів для банків;

-у державі з розвинутою грошовою системою безготівкові кошти можуть у будь-який час можуть стати готівковими і навпаки. Право вибирати форму розрахунків належить юридичним та фізичним особам.

Грошовий обіг здійснюється за наявності умов, до яких зараховують найменування національної грошової одиниці; види грошових знаків, порядок їх випуску в обіг і вилучення з обігу; встановлення межі використання готівки і здійснення безготівкових розрахунків; порядок здійснення контролю за дотриманням правил зберігання, витрачання й обігу коштів.

Усі підприємства, установи, організації на території України незалежно від організаційно-правових форм повинні зберігати свої кошти в установах банків, проводити розрахунки через установи банку [26].

Зазначимо, що останнім часом поширення набувають розрахунки за допомогою електронних грошей. У 2021 р. був прийнятий Закон України «Про платіжні послуги», в якому визначено поняття «електронні гроші» як одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж особа, яка їх випускає, і є грошовим зобов'язанням цієї особи, що виконується в готівковій або безготівковій формі. [10].

Електронні гроші є сучасним платіжним засобом, що використовується для оплати різних послуг і товарів у мережі Інтернет та мають точно таку ж цінність, як і реальні гроші (рис. 1.3).

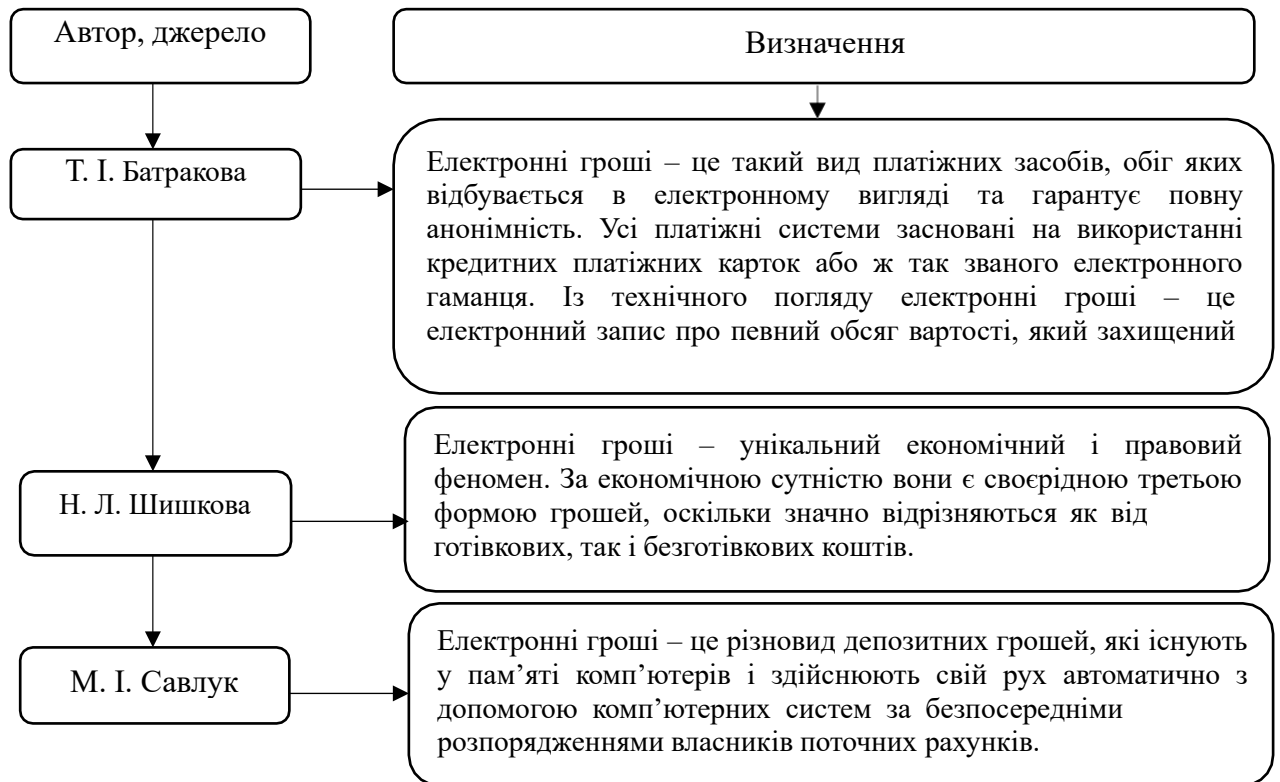

Рис. 1.3 – Основні підходи до визначення сутності електронні гроші [17]

Електронним грошам притаманні наступні ознаки: мають здатність до накопичення, виражені в певній валюті; приймаються як засіб платежу між особами; є зобов'язанням емітента, надходять в обіг лише після обміну на традиційні гроші.

Емітент зобов'язаний здійснити погашення за першою вимогою; зберігаються в електронному вигляді або на фізичному пристрої (старт-карта, телефон або комп'ютер тощо) або віддалено на сервері.

Електронні гроші є фактичними замінниками готівкової форми грошей, які використовуються для платежів, без використання банківських рахунків, і обміну на готівкові гроші та зберігаються на спеціальних носіях і

використовуються за допомогою спеціальних технічних пристроїв. Електронні гроші мають ознаки як готівкових, так і безготівкових коштів [17].

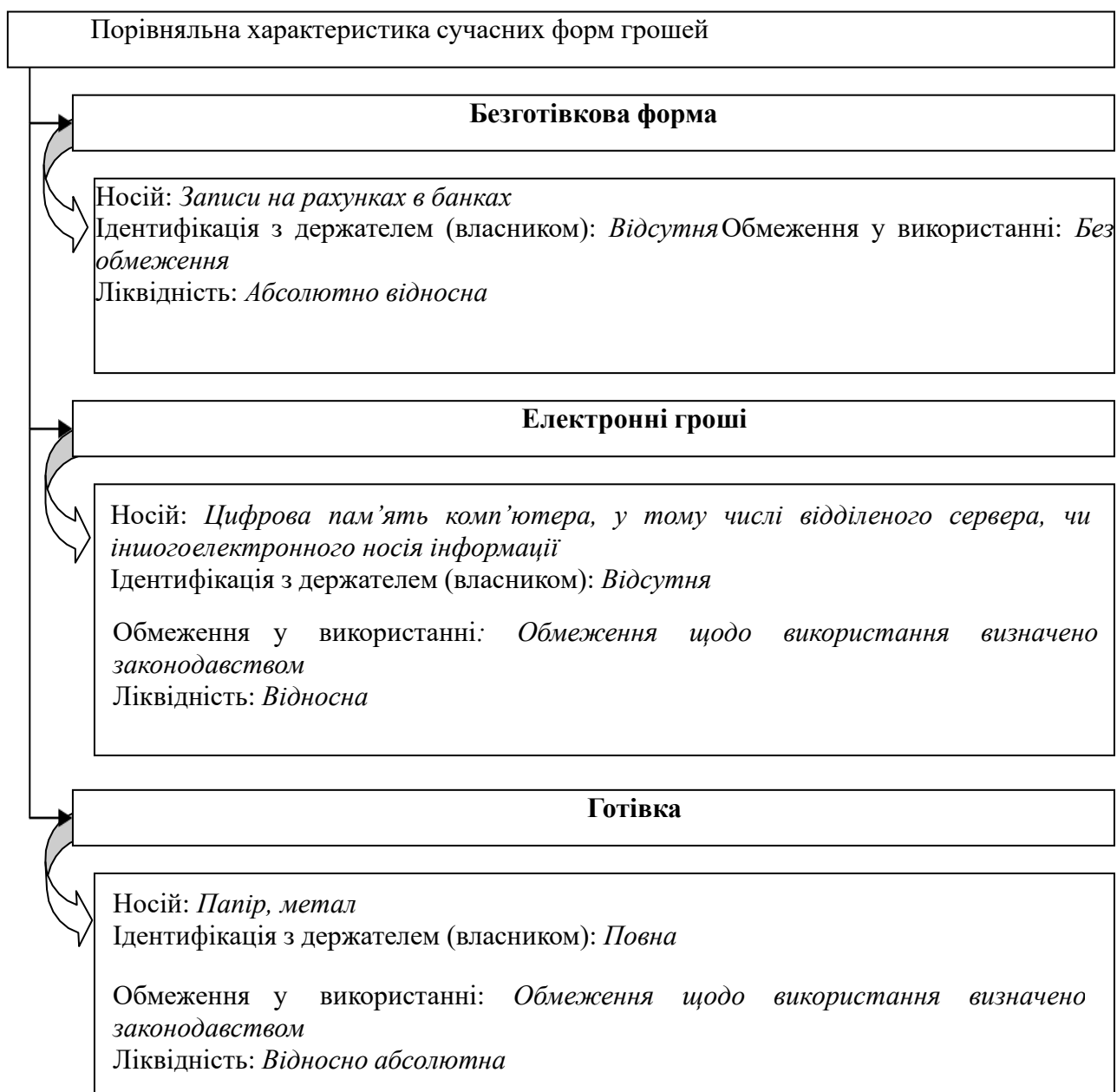

Рис. 1.4 – Порівняльна характеристика сучасних форм грошей [17]

1.2. Облік грошових коштів та документів в касі підприємства

Предметом бухгалтерського обліку грошових коштів є процеси документального оформлення руху коштів у касі підприємства та на рахунках у банку, господарські операції, пов'язані з надходженням і видатками грошових коштів. Здійснення процедури відображення в бухгалтерському обліку і розкриття інформації про грошові кошти у фінансовій звітності регламентує НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».

До грошових коштів підприємства, згідно з Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1, належать [21]:

- готівка в касі;
- кошти на рахунках у банках;
- депозити до запитання.

Порядок здійснення розрахунків грошовими коштами суворо регламентований чинним законодавством України. Звичайно, існують певні правила, установлені порядок для здійснення операцій з готівкою. Це – касова дисципліна [25].

Готівковий і безготівковий грошові обороти органічно пов'язані між собою, що реалізується через перехід однієї форми в іншу. Наприклад, виручка надходить до каси підприємства, а потім здається до установи банку для зарахування на поточний або інший рахунки. Із цих рахунків у банку проводяться розрахунки між господарюючими суб'єктами та надходить готівка в касу підприємства для видачі заробітної плати, авансу підзвітним особам тощо.

Для забезпечення достовірної і точної інформації про рух коштів необхідно забезпечити їх чіткий, своєчасний та повний облік, тому основними завданнями бухгалтерського обліку грошових коштів є:

- правильна організація, своєчасне й законне проведення безготівкових і готівкових розрахункових операцій;
- своєчасне та правильне документування операцій із руху грошових коштів і розрахунків;
- забезпечення збереження грошових коштів і цінних паперів у касі підприємства;
- контроль над витрачанням грошових коштів;
- своєчасне та точне ведення розрахунків із дебіторами та стягнення заборгованості;
- періодичне проведення інвентаризації грошових коштів і дебіторської заборгованості;
- забезпечення схоронності коштів у місцях їх зберігання і контроль над їх цільовим використанням;
- своєчасне і повне відображення в документах і реєстрах бухгалтерського обліку руху коштів у касі підприємства і на рахунках у банку;
- суворе дотримання встановлених правил ведення касових операцій і здійснення розрахунків між суб'єктами господарської діяльності;
- забезпечення своєчасності взаєморозрахунків із метою запобігання штрафним санкціям.

Проблеми обліку грошових коштів є досить важливим питанням, тому що від достовірності та оперативності обліку залежить уся фінансова діяльність та звітність підприємства. До наявних облікових проблем стосовно руху та наявності грошових коштів слід віднести:

- 1) визнання та класифікацію грошових коштів;
- 2) правильне їх відображення у фінансовій звітності;
- 3) організацію контролю над процесом збереження та використання грошових коштів;

4) оптимізацію надходжень і виплат готівки та формування інформаційної бази даних для аналізу отриманих і втрачених вигод від проведених заходів;

5) повноту та своєчасність відображення в системі обліку рух грошових коштів.

Касові операції – операції пов'язані з одержанням і витратою готівки із каси підприємства.

При здійсненні касових операцій підприємства користуються Положення про ведення касових операцій.

Каса підприємства – приміщення або місце, що призначене для приймання, видачі та зберігання грошових коштів, інших цінностей і касових документів. Приміщення каси має бути ізольовано, а двері до каси під час здійснення операцій – замкнуті із внутрішнього боку. Готівка повинна зберігатись у вогнетривких металевих шафах, які замикаються ключем і опечатуються сургучевою печаткою касира. Ключі від металевих шаф і печатки зберігаються у касира, яким забороняється передавати їх стороннім особам або виготовляти невраховані дублікати.

Відповідальність за дотримання касової дисципліни покладається на керівника.

Касир – матеріально-відповідальна особа, яка розпоряджається видачею і прийманням грошей та цінних паперів у касі підприємства.

Касові операції оформляються прибутковим та видатковим касовими ордерами.

Приймання готівки в касу підприємства, також із банку, проводиться за прибутковими касовими ордерами, підписаними головним бухгалтером або уповноваженою керівником підприємства особою.

Видача готівки з каси проводиться за видатковими касовими ордерами (рис. 1.5). Готівку касир видає тільки особі, зазначеній у видатковому касовому ордері за паспортом або документом, який замінює його.

Рис. 1.5 – Документальне оформлення касових операцій [22]

Основним інформаційним джерелом щодо руху грошових коштів та їх еквівалентів є форма № 3 фінансової звітності «Звіт про рух грошових коштів». Цей звіт є одним із найскладніших у всій фінансовій звітності підприємства. «Звіт про рух грошових коштів» надає інформацію про операційну, фінансову та інвестиційну діяльність підприємства, а також дає можливість оцінити

ситуацію, пов'язану з надходженням та витрачанням грошових коштів, та визначити потреби підприємства щодо використання цих коштів. Тобто форма звітності є багатосторонньою, що суттєво ускладнює процес його заповнення.

Облік грошових коштів регламентований законодавчими та нормативними актами України. Але розширення форм і методів здійснення розрахунків, властивостей та функцій грошових коштів як інструментів забезпечення платоспроможності стали основною причиною уточнення та деталізації відображення в бухгалтерському обліку та контролю операцій із ними, тому виникає необхідність у застосуванні конкретних прийомів управління грошовими коштами, джерелом якого є достовірне інформаційне забезпечення.

Застосування на підприємствах системи контролю грошових коштів дасть змогу значно підвищити ефективність усього процесу управління його діяльністю, а також пропонується на підприємствах здійснювати розробку фінансових планів надходження та витрачання грошових коштів на наступний рік, в якому буде розрахунок планового доходу від основної діяльності та витрати грошових коштів у розрізі статей витрат. Також на початку кожного місяця підприємствам доцільно було б формувати звіт за попередній місяць про надходження і використання грошових коштів та порівнювати його з нормативними (плановими) показниками. Ця процедура забезпечить оперативний контроль на рухом грошових коштів на підприємствах.

Кореспонденція рахунку рахунків з обліку касових операцій наведена у табл. 1.1.

Важливою є необхідність повної автоматизації обліку грошових коштів, що забезпечить високу точність облікових даних, пов'язаних із рухом грошових коштів. Не менш важливою є й проблема повноти та своєчасності відображення грошових коштів у системі обліку, адже якщо грошові кошти не

будуть повністю та своєчасно оприбутковані, то не буде чіткого відображення реального розміру коштів.

Таблиця 1.1 – Кореспонденція рахунків з обліку касових операцій*

№ п/п	Назва операції	Дт	Кт
1	Надійшла в касу готівка з поточного рахунка	301	311
2	Надійшла в касу виручка від покупців	301	361
3	Внесено в касу невикористані підзвітні суми	301	372
4	Внесено готівку з каси на рахунок банку	311	301
5	Виплачена з каси заробітна плата працівникам	661	301
6	Видано з каси готівку в підзвіт	372	301
7	Здійснено розрахунки з постачальниками готівкою з каси	631	301
8	Виплачено з каси дивіденди учасникам	671	301

*складено автором

А далі – неправильне відображення податкових стягнень. І така помилка тягне за собою низку інших, які можливо виявити лише під час інвентаризації.

1.3. Облік грошових коштів на рахунках в банках

У процесі господарської діяльності між підприємствами, організаціями, установами та ланками фінансово-кредитної системи здійснюються розрахунки в основному в безготівковій формі, шляхом перерахування коштів зі своїх рахунків в банку. Безготівкові розрахунки законодавчо регулюються Національним банком України [13].

Документи, за допомогою яких проводяться операції на поточному рахунку у банку, можна поділити на три групи:

1) документи, за допомогою яких суб'єкт господарювання забезпечує взаємозв'язок між поточним рахунком і касою підприємства (заява на отримання чекових книжок, грошова чекова книжка, об'ява про внесення готівки);

2) документи, за допомогою яких суб'єкт господарювання здійснює розрахунки із іншими суб'єктами господарювання в обох напрямках (платіжне доручення, платіжна вимога-доручення);

3) документи, за допомогою яких здійснюється списання сум недоїмок до бюджету за податками і які стягуються у безспірному порядку (платіжна вимога, інкасове доручення-розпорядження) [8].

Поточний рахунок відкривається банком клієнту на договірній основі для зберігання грошей і здійснення розрахунково - касових операцій за допомогою платіжних інструментів. До поточних рахунків також належать рахунки за спеціальними режимами їх використання та типами: "Н" – відкриваються в національній валюті офіційним представництвом і представництвом юридичних осіб нерезидентів, які не займаються підприємницькою діяльністю на території України; "П" відкриваються в національній валюті постійним представництвом; поточні (накопичувальні) рахунки виборчих фондів; інвестиційні рахунки – відкриваються нерезидентам-інвесторам в уповноважених банках України відповідно до вимог цієї Інструкції для здійснення інвестиційної діяльності в Україні, а також для повернення іноземної інвестиції та прибутків, доходів, інших коштів, одержаних іноземним інвестором від інвестиційної діяльності в Україні.

При здійсненні розрахунків можуть застосовуватись акредитивна, інкасова, вексельна форма розрахунків, а також форми розрахунків за розрахунковими чеками та з використанням розрахункових документів на паперових носіях та в електронному вигляді. Різні форми розрахунків пов'язані з використанням різних видів розрахункових документів. Розрахункові документи готує постачальник або платник, а в окремих випадках - банк.

Синтетичний облік операцій за поточним рахунком здійснюють на рахунку 31 «Рахунки в банках». На дебеті рахунка відображають надходження (збільшення) грошей, на кредиті — їх списання. Сальдо рахунка може бути тільки дебетовим і показує залишок грошей на певну дату. На кредиті рахунка 31 відображають зменшення коштів у зв'язку з видачею готівки в касу, погашенням заборгованостей постачальникам, підрядникам, до бюджету, в банк за одержані кредити, тобто списання коштів. Операції за рахунком 31 "Рахунки в банках" відображають на підставі перевірених виписок банку і грошових документів, доданих до них.

Аналітичний облік на рахунку 31 "Рахунки в банках" здійснюється за виписками банку, і лише за наявності на підприємстві розрахункових субрахунків відкривають окремі аналітичні рахунки для обліку відповідних. Аналітичний облік за рахунком 31 у розрізі кореспондуючих рахунків відображають у листках-розшифровках на основі доданих до виписки банку розрахункових документів, у яких зазначено номер документа, дату, коротке найменування та суму операції.

Дані про операції за рахунками в банку за журнально-ордерної форми обліку систематизуються у двох багатографних реєстрах: у журналі-ордері №1 на кредиті рахунка 31 «Рахунки в банках» і у відомості № 1.2 — на дебеті рахунка. Записи в журналі-ордері та у відомості роблять після обробки банківських виписок [14].

Для полегшення обліку грошових коштів на рахунках в банках можемо запропонувати використання корпоративної банківської платіжної картки (КБПК), при цьому слід відкрити картрахунок як у гривнях так і в інвалюті (для закордонних відряджень). Підприємство, застосувавши КБПК, помітно заощаджуватиме сили і час при проведенні розрахунків.

Кореспонденція рахунків з обліку банківських операцій наведена у табл.

1.2.

Таблиця 1.2 – Кореспонденція рахунків з обліку банківських операцій*

№ п/п	Назва операції	Дт	Кт
1	Перераховано готівку з каси в банк	311	301
2	Оплачено покупцями раніше одержані товари та послуги	311	361
3	Одержано довгострокову позику банку	311	501
4	Одержано короткострокову позику банку	311	601
5	Проведено розрахунки з постачальниками	631	311
6	Переведено гроші з банку в касу	301	311
7	Проведено розрахунки з бюджетом за податками і платежами	64	311
8	Проведено розрахунки з органами соціального страхування	652	311
9	Погашено довгострокову дебіторську заборгованість	311	16
10	Надійшли на рахунок підприємства кошти, що перебували в дорозі	311	333
11	Надійшли на рахунок кошти на відшкодування завданих збитків	311	375

*складено автором

Для покращення фінансового обліку грошових коштів на рахунках в банках підприємствам пропонуємо відкрити додаткові поточні рахунки в інших банках крім того з яким вони співпрацюють. Поточні рахунки в іноземній валюті слід відкривати в банках, що мають контрахунки в зарубіжних країнах, що значно прискорить розрахунки з постачальниками і забезпечить швидкість обігу капіталу та зекономить час. Додаткові поточні рахунки в національній валюті забезпечать зняття перенавантаження з основного рахунка підприємства і прискорить розрахунки та обіг грошових коштів [12].

2. АНАЛІЗ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ У ДП «КУЛІНДОРОВСЬКИЙ КХП»

2.1. Методика аналізу грошових коштів та їх еквівалентів

У процесі господарювання будь-яке підприємство формує різні грошові потоки, які впливають на його операційну, інвестиційну та фінансову діяльність. Ефективне управління грошовими потоками визначає досягнення поставлених поточних і стратегічних цілей, сприяє формуванню позитивних фінансових результатів від звичайної діяльності.

Необхідність проведення аналізу грошових потоків полягає в обмеженості грошових ресурсів на підприємстві, нестійкому фінансовому стані багатьох підприємств, ризику втрати платоспроможності, а також в підвищенні рівня ефективності управління грошовими потоками та ін.

Під аналізом грошових потоків підприємства розуміють процес дослідження системи показників, їх формування на підприємстві, виявлення основних тенденцій та закономірностей з метою з'ясування резервів подальшого підвищення ефективності управління ними [16].

Основна мета аналізу грошових потоків полягає в виявленні рівня достатності формування грошових коштів, ефективності їх використання, а також збалансованості та синхронності позитивного і від'ємного грошових потоків підприємства.

Основними завданнями аналізу грошових потоків є:

- виявлення тенденцій та закономірностей розвитку грошових потоків підприємства;
- оцінка ступеню раціонального використання грошових коштів;
- виявлення і запобігання можливості виникнення ситуації банкрутства підприємства;

- вивчення факторів і прогноз збалансованості та синхронності грошових потоків за обсягом і часом для забезпечення платоспроможності підприємства;

- пошук резервів підвищення ефективності та інтенсивності використання грошових потоків в процесі операційної, інвестиційної і фінансової діяльності та інші.

Об'єктами аналізу грошових потоків на підприємстві є різні види грошових потоків, які можна класифікувати за 21 ознакою (табл. 2.1) [31].

Таблиця 2.1 – Класифікація грошових потоків підприємства

<i>Класифікаційна ознака за критеріями</i>	<i>Види грошових потоків</i>
1. Масштаби обслуговування господарського процесу	Грошовий потік по підприємству в цілому Грошовий потік за окремими структурними підрозділами підприємства (центрами відповідальності та сферами відповідальності) Грошовий потік по окремих господарських операціях
2. Напрямки руху грошових коштів	Вхідний (позитивний) грошовий потік Вихідний (від'ємний) грошовий потік
3. Види господарської діяльності	Грошовий потік від операційної діяльності Грошовий потік від інвестиційної діяльності Грошовий потік від фінансової діяльності
4. Метод розрахунку об'єму грошового потоку	Валовий грошовий потік Чистий грошовий потік
5. Варіативність спрямування руху грошових коштів	Стандартний грошовий потік Нестандартний грошовий потік
6. Характер грошового потоку стосовно підприємства	Внутрішній грошовий потік Зовнішній грошовий потік
7. Рівень достатності об'єму грошового потоку	Надлишковий грошовий потік Оптимальний грошовий потік Дефіцитний грошовий потік
8. Рівень збалансованості об'єму грошового потоку	Збалансований грошовий потік Незбалансований грошовий потік
9. Період часу	Короткостроковий грошовий потік Довгостроковий грошовий потік
10. Вартісна оцінка в часі	Теперішній грошовий потік Майбутній грошовий потік
11. Регулярність здійснення	Регулярний грошовий потік Нерегулярний грошовий потік
12. Стабільність часових інтервалів формування	Регулярний грошовий потік з рівномірними часовими інтервалами Регулярний грошовий потік з нерівномірними часовими інтервалами

Продовження табл. 2.1

<i>Класифікаційна ознака за критеріями</i>	<i>Види грошових потоків</i>
13. Форми використання грошових коштів	Готівковий грошовий потік Безготівковий грошовий потік
14. Вид використання валюти	Грошовий потік у національній валюті Грошовий потік в іноземній валюті
15. Рівень передбачення	Повністю передбачуваний грошовий потік Недостатньо передбачуваний грошовий потік Непередбачуваний грошовий потік
16. Можливість регулювання в процесі управління	Грошовий потік, що регулюється Грошові потоки, що не піддаються регулюванню
17. Можливість забезпечення платоспроможності	Ліквідний грошовий потік Неліквідний грошовий потік
18. Законність здійснення	Легальний грошовий потік Тіньовий грошовий потік
19. Черговість виплат	Грошовий потік першого порядку Грошовий потік другого порядку
20. Процес діяльності	Грошовий потік процесу постачання Грошовий потік процесу виробництва Грошовий потік процесу реалізації Грошовий потік процесу маркетингу
21. Значущість в формуванні кінцевих результатів господарської діяльності	Пріоритетний грошовий потік Другорядний грошовий потік

Поетапний аналіз грошових потоків дає інформацію для оцінки діяльності підприємства в минулому, теперішньому часі, а також служить основою для прогнозування і планування грошових потоків на майбутнє (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 - Основні етапи проведення аналізу грошових потоків підприємства [31]

<i>Етапи аналізу</i>	<i>Основний зміст аналізу</i>
Аналіз ліквідності балансу	Порівняння наявності коштів за активом, згрупованих за ступенем зниження їх ліквідності із зобов'язаннями за пасивом, що об'єднані по термінах їх погашення (в порядку зростання термінів сплати)
Аналіз показників оцінки ліквідності підприємства	Розрахунок коефіцієнтів абсолютної ліквідності, швидкої ліквідності, поточної ліквідності

Продовження табл. 2.2

<i>Етапи аналізу</i>	<i>Основний зміст аналізу</i>
Аналіз Звіту про рух грошових коштів	Вивчення обсягу, структури і динаміки: – вихідного і вхідного ГП; – грошових потоків від операційної, інвестиційної і фінансової діяльності; – чистого ГП.
Аналіз оборотності дебіторської заборгованості та її співвідношення із кредиторською	Розрахунок оборотності дебіторської заборгованості, середнього періоду обороту дебіторської заборгованості, коефіцієнту співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованостей
Аналіз показників, що характеризують ГП	Розрахунок: – коефіцієнта ліквідності ГП; – коефіцієнта участі ГП і їх еквівалентів в оборотних активах; – кількість оборотів оборотних активів; – середнього періоду обороту оборотних активів; – кількості оборотів ГП і їх еквівалентів; – середньоквадратичного відхилення ГП і коефіцієнта варіації в досліджуваному періоді часу; – коефіцієнта кореляції позитивного та від'ємного ГП; – коефіцієнта ефективності ГП в досліджуваному періоді; – коефіцієнта якості чистого ГП; – коефіцієнта достатності і реінвестування чистого ГП.
Проведення підсумків та формування узагальнених висновків про стан грошових потоків на основі проведеного аналізу.	

До основних принципів проведення аналізу грошових потоків можна віднести:

- комплексність полягає в охопленні всіх необхідних показників для всебічного дослідження грошових потоків та вивчення причинних залежностей між ними;

- системність полягає в дослідженні грошових потоків як складових динамічної системи, елементи якої пов'язані між собою та із зовнішнім середовищем;

- коректність полягає в використанні тих показників, які доцільні та доречні при проведенні аналізу грошових потоків, і правильності їх розрахунків. Кількість необхідних показників повинна відповідати реальним потребам підприємства при управлінні грошовими потоками;

- послідовність полягає в поетапному проведенні аналізу грошових потоків, що дозволяє поступово поглиблювати і узагальнювати результати аналізу;

- систематизованість полягає в необхідності планування аналітичної роботи і регулярному її проведенні;

- оперативність полягає в швидкості і чіткості проведення аналізу, а також в своєчасному забезпеченні управління інформацією про грошові потоки для прийняття мір щодо коригування ситуації;

- інтерпретованість полягає в обґрунтуванні допустимих меж аналітичних показників, що дозволить швидко і правильно тлумачити результати аналізу;

- ефективність полягає в виявленні диспропорцій між грошовими потоками та встановленні причин їх виникнення, підвищенні ефективності управління ними. Затрати на проведення аналізу грошових потоків повинні давати багатократний ефект.

До основних *способів (інструментів) аналізу грошових потоків* можна віднести:

- логічні способи обробки інформації (порівняння, відносних і середніх величин, графічного і табличного подання даних, групування, балансовий, евристичні способи);

- способи детермінованого факторного аналізу (ланцюгової підстановки абсолютних різниць, відносних різниць, інтегральний, логарифмування);

- способи стохастичного факторного аналізу (кореляційний аналіз);

За ознаками часу аналіз грошових потоків поділяється на ретроспективний та перспективний.

Ретроспективний аналіз здійснюють після завершення господарських операцій. Він дозволяє вивчити тенденції розвитку грошових потоків, здійснювати контроль за виконанням планів, оцінювати реальний стан грошових потоків та виявляти диспропорції. Ретроспективний аналіз

поділяють на оперативний і підсумковий. Оперативний аналіз проводять одразу після господарської операції або через короткі проміжки часу (змiна, доба, декада). Підсумковий аналіз проводять вивчаючи результати роботи за звітний період (місяць, квартал, рік).

Перспективний аналіз грошових потоків проводять до здійснення господарських операцій. Він необхідний для обґрунтування господарських планів і прогнозів. Перспективний аналіз поділяється на короткостроковий і довгостроковий (стратегічний). Короткостроковий охоплює період до 1 року, а довгостроковий більше як рік.

Глибина аналізу грошових потоків визначається вимогою управлінського персоналу та поділяється на експрес-аналіз і поглиблений аналіз.

Експрес-аналіз грошових потоків базується на визначенні типових ознак, які дають змогу швидко і доволі точно визначити характер процесів, що відбуваються, не виконуючи глибоких досліджень, які потребують додаткового часу і засобів.

Поглиблений аналіз це глибоке комплексне дослідження з широким набором аналітичних показників, що вивчаються.

За ступенем охоплення об'єктів аналізу грошових потоків його поділяють на суцільний і вибірковий.

При суцільному аналізі грошових потоків вивчають всі без винятку грошові потоки, а при вибіркового аналізі вивчають частину об'єктів, що дає змогу прискорити аналітичний процес.

Аналіз грошових потоків базується на інформаційних джерелах, які виходять з підсистем обліку, аудиту і зовнішніх джерел інформації.

Підсистема обліку забезпечує аналітиків в процесі аналізу грошових потоків показниками фінансового обліку, показниками аналітичного обліку, показниками управлінського обліку та нормативно-плановими показниками.

Функція підсистеми аудиту забезпечити аналітичний процес достовірними і об'єктивними даними про грошові потоки. Аудит грошових коштів підтверджує достовірність операцій:

- на рахунках в банку та касі;
- операцій з грошовими документами, грошовими коштами у дорозі;
- еквівалентами грошових коштів;
- достовірність і узгодженість фінансової звітності.

Інформація яка надходить із зовнішнього середовища впливає на аналіз грошових потоків і містить такі дані: нормативно-регулюючі, показники макроекономічного становища в країні, дані галузевого розвитку, господарсько-правові дані, дані про контрагентів підприємства (постачальників, покупців); дані про конкурентів підприємства; дані про стан матеріального ринку; дані про стан ринку капіталу; дані про стан фондового ринку; науково-технічну інформацію.

Результати аналізу грошових потоків цікавить як внутрішніх (апарат управління, власників), так і зовнішніх користувачів (контролюючі органи, інвесторів, кредитори).

Технологія обробки даних залежить від вибору підприємства, але перевагу потрібно віддати автоматизованим системам, які підвищують якість аналізу.

Залежно від методичних підходів до аналізу грошових потоків можна виділити наступні системи аналізу грошових потоків.

Горизонтальний аналіз грошових потоків полягає в вивченні динаміки обсягу формування додатного і від'ємного чистого грошового потоку підприємства в розрізі окремих джерел, розраховують темпи їхнього зростання і приросту, визначають загальні тенденції зміни їх обсягу. Вертикальний (структурний) аналіз грошових потоків полягає в вивченні структури додатного, від'ємного і чистого грошових потоків за видами господарської діяльності, за окремими внутрішніми структурними підрозділами (центрами

відповідальності), за окремими джерелами надходження і напрямками витрачання коштів.

Факторний аналіз формування чистого грошового потоку базується на вивченні факторів формування додатного і від'ємного чистого грошових потоків від операційної, інвестиційної і фінансової діяльності за допомогою прямого і непрямого методів [32].

На етапі аналізу грошових потоків слід розрахувати і проаналізувати абсолютні показники оцінки ліквідності балансу підприємства, а саме: коефіцієнти абсолютної, швидкої, поточної ліквідності (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Показники оцінки ліквідності балансу підприємства [32]

<i>Показник</i>	<i>Алгоритм розрахунку та умовні позначення</i>
Коефіцієнт абсолютної ліквідності (<i>КЛА</i>) показує в якій мірі всі поточні зобов'язання забезпечені наявними в нього коштами та їх еквівалентами, а також цінними паперами на відповідну дату	$КЛА = (ГК + ЕГК + \Phi In) / ПЗ$, де <i>ГК</i> – грошові кошти; <i>ЕГК</i> – еквіваленти грошових коштів; <i>ΦIn</i> – поточні фінансові інвестиції; <i>ПЗ</i> – поточні зобов'язання
Коефіцієнт швидкої ліквідності (проміжний коефіцієнт покриття балансу) (<i>КШЛ</i>) показує в якій мірі всі поточні зобов'язання підприємства забезпечені наявними в нього грошовими коштами та їх еквівалентами, цінними паперами, а також дебіторською заборгованістю на відповідну дату	$КШЛ = (ГК + ЕГК + \Phi In + ДЗ) / ПЗ$, де <i>ДЗ</i> – дебіторська заборгованість
Коефіцієнт поточної ліквідності (коефіцієнт покриття боргів) (<i>КПЛ</i>) показує в якій мірі всі поточні зобов'язання підприємства покриті наявними в нього поточними (оборотними) активами	$КПЛ = ПА / ПЗ$, де <i>ПА</i> – поточні активи

Отже, показники оцінки ліквідності балансу підприємства є коефіцієнт абсолютної ліквідності, швидкої ліквідності, поточної ліквідності.

2.2. Техніко-економічна характеристика підприємства

Південь України завжди славився багатим врожаєм золотої пшениці, що забезпечило визнання України як житниці Європи. Саме тому, в 1981 році на станції Куліндорівської Одеської області побудовано Куліндорівський комбінат хлібопродуктів. В 1998 році Куліндорівський КХП переведено в управління Державного комітету України з державного матеріального резерву.

На сьогоднішній день ДП „Куліндорівський КХП” – сучасне, високо механізоване та автоматизоване підприємство системи Держрезерву, яке виробляє борошно, комбікорми, надає послуги зі зберігання зерна та доставки продукції у різні регіони України вагонами, контейнерами, автомобілями.

Для виробництва борошна з високими споживчими характеристиками, ДП „Куліндорівський КХП” переробляє високоякісне зерно, приділяючи велику увагу підготовці зерна до помелу. На комбінаті організований і постійно діє виробничий та лабораторний контроль акредитованими виробничо-технологічними лабораторіями підприємства.

Завдяки наполегливій праці команди висококваліфікованих спеціалістів, що не тільки досконало знають своє діло, а й з любов'ю ставляться до своєї справи, підприємство повністю орієнтується на виявлення та задоволення потреб споживачів.

Результатом такого підходу стали як висока якість продукції, яка завоювала серця споживачів в Одесі, Одеській області та інших регіонах України, так і визнання її на загальнонаціональному конкурсі «Вища проба», а також продукція удостоєна призу «Європейська якість». Крім того, підприємство отримало чимало інших нагород за випуск високоякісної продукції.

Українці завжди ставилися до хліба як до святині, за що Бог дарував нам багаті землі і натхнення до праці. У вмілих руках українок – дбайливих

господиць, турботливих матерів та мудрих берегинь – борошно перетворювалося на запашний коровай – символ добробуту та миру [5].

Повне найменування юридичної особи: ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО КУЛІНДОРІВСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛБОПРОДУКТІВ ДЕРЖАВНОГО АГЕНТСТВА РЕЗЕРВУ УКРАЇНИ

Скорочена назва: ДП "КУЛІНДОРІВСЬКИЙ КХП"

Назва англійською: STATE ENTERPRISE "KULINDORIVSKIY MILL" OF STATE RESERVES AGENCY OF UKRAINE (STATE ENTERPRISE "KULINDORIVSKIY MILL")

Код ЄДРПОУ : 05519327

Дата реєстрації: 11.02.2002 (21 рік)

Юридична адреса: Україна, 65025, Одеська обл., місто Одеса, 21-Й КМ СТАРОКІЇВСЬКОЇ ДОРОГИ, 20

Уповноважені особи: Гришук Ігор Ігорович

Організаційно-правова форма: Державне підприємство

Форма власності: Державна власність / власність територіальних громад [5].

Види діяльності

Основний:

10.61 Виробництво продуктів борошномельно-круп'яної

промисловості Інші:

10.91 Виробництво готових кормів для тварин, що утримуються на фермах

46.21 Оптова торгівля зерном, необробленим тютюном, насінням і кормами для тварин

47.11 Роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах переважно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами

52.10 Складське господарство

56.29 Постачання інших готових страв

Комбінат пропонує продукцію з таких категорій:

- Борошно вищого сорту в пакетах 2 кг.
- Борошно вищого сорту в мішку 25 кг.
- Борошно вищого сорту в мішку 50 кг.
- Борошно першого сорту в пакетах 2 кг.
- Борошно першого сорту в мішку 25 кг.
- Борошно першого сорту в мішку 50 кг.
- Комбікорм в мішку 25 кг.
- Комбікорм в мішку 40 кг.

В структуру Державного підприємства "Куліндорівський комбінат хлібопродуктів" державного агентства резерву України входить:

Елеватор загальною ємкістю 94,0 тисяч тонн, здійснює приймання, якісне очищення від домішок, сушіння і відпуск зерна на залізничний, автомобільний транспорт та контейнери.

Млин з високопродуктивним устаткуванням потужністю 500 тонн переробки зерна на добу, виробляє борошно вищого та першого сорту. Відпуск готової продукції здійснюється насипом на автомобільні та залізничні борошновози і фасованої у поліпропіленові мішки по 30 та 50 кг. До того ж, працює лінія з фасування борошна у пакети по 2 кг, які для зручності транспортування пакуються на апараті групового пакування в блоки по шість пакетів.

Комбікормовий цех потужністю 630 тонн на добу, виробляє комбікорми для всіх видів сільськогосподарських тварин і птиці в розсипному, гранульованому виді та у вигляді крупки. Можливе також гранулювання давальницької сировини: висівок, дерті і комбікормів. Працює лінія фасування комбікормів у мішки по 25 та 40 кг.

Для доставки готової продукції по Україні, комбінат використовує шість власних вантажних автомобілів вантажопідйомністю 20 тонн. Крім того,

для зручності відпуску продукції, підприємство використовує п'ять залізничних вагонів-борошновозів по 52 т кожний [5].

Основні фінансово-економічні показники діяльності підприємства за 2019- 2020 роки й аналіз їхніх змін наведені у табл. 2.4.

Таблиця 2.4 – Основні фінансово-економічні показники діяльності підприємства*

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			Абс.	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	113517	108411	-5106	-4,50
2. Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	100563	102344	1781	1,77
3. Адміністративні витрати, тис. грн.	9835	10702	867	8,82
4. Витрати на збут, тис. грн.	725	704	-21	-2,90
5. Валовий прибуток, тис. грн.	12954	6067	-6887	-53,17
6. Повна собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	111123	113750	2627	2,36
7. Витрати на 1 гривню реалізованої продукції, коп.	97,89	104,92	7,03	7,19
8. Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн. в т.числі:				
- від основної операційної діяльності	2707	-5182	-7891	В 2 р.
- від іншої операційної діяльності	0	0	0	0,00
- від фінансової діяльності	-2	35	37	В 18 р.
- від іншої діяльності	0	0	0	0,00
9. Податок на прибуток, тис. грн.	590	133	-457	-77,46
10. Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	2117	-5280	-7397	В 3,5 р.
11. Матеріальні витрати, тис. грн.	76295	75576	-719	-0,94
12. Матеріаловіддача, грн.	1,49	1,43	-0,05	-3,59
13. Матеріаломісткість продукції, грн.	0,67	0,70	0,03	3,72
14. Середня облікова кількість штатних працівників облікового складу, осіб.	240	229	-11	-4,58
15. Продуктивність праці одного штатного працівника облікового складу, грн.	472987,50	473410,4	422,98	0,09
16. Фонд оплати праці штатних працівників облікового складу, тис. грн.	25930	28022	2092	8,07
17. Середня річна заробітна плата одного штатного працівника облікового складу, грн.	108041,67	122366,8	14325,1	13,26

Продовження табл. 2.4

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			Абс.	%
18. Середня річна вартість основних засобів за основним видом діяльності, тис. грн.	30855,5	29072	-1783,5	-5,78
19. Фондовіддача, грн.	0,272	0,268	-0,004	-1,34
- по продукції				
- по прибутку	14,58	-5,51	-20,08	-137,78
20. Фондорентабельність, %	6,86	-18,16	-25,02	x
21. Середня річна вартість оборотних коштів, тис. грн.	25438,5	19768	-5670,5	-22,29
22. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	4,46	5,48	1,02	22,90
23. Рентабельність продукції, %	2,11	-5,16	-7,26	x
24. Рентабельність виробництва, %	102,15	95,31	-6,85	x
25. Середня річна сума дебіторської заборгованості	10500,5	8343,5	-2157	-20,54
26. Середня річна сума кредиторської заборгованості	8747,5	4606,5	-4141	-47,34
27. Коефіцієнти ліквідності балансу	3,46	7,30	3,84	111,26
- коефіцієнт поточної ліквідності				
- коефіцієнт швидкої ліквідності	1,88	3,22	1,34	71,39
- коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,37	0,31	-0,06	-16,39

* Розраховано на підставі даних фінансової звітності підприємства

З табл. 2.4 видно, що підприємство у звітному році порівняно з попереднім отримало дохід від реалізації продукції менше на 4,54%, або на 5106 тис. грн. Порівняно з попереднім роком собівартість реалізованої продукції збільшилась на 1781 тис. грн, або на 1,77% що й вплинуло на зменшення валового прибутку на 6887 тис. грн у звітному році. Адміністративні витрати збільшилися на 867 тис.грн., а витрати на збут зменшилися на 21 тис.грн. або майже на 3%. Повна собівартість збільшилась у звітному році на 2627 тис. грн.

Витрати на 1 грн. реалізованої продукції у попередньому році склали 97,89 коп., а в звітному році збільшилось на 7,03 коп., і склали 104,92 коп., що призвело до збитку в розмірі 5280 тис. грн у звітному році.

Дані фінансової звітності свідчать, що підприємство веде основну

операційну діяльність та фінансову діяльність. В попередньому році підприємство мало позитивний результат від основної операційної діяльності в розмірі 2709 тис. грн., і збиток у розмірі 2 тис. грн. від фінансової діяльності. У звітному році підприємство мало збиток від основної операційної діяльності у розмірі 5182 тис. грн. та прибуток від фінансової діяльності у розмірі 35 тис. грн. Іншу операційну діяльність та іншу діяльність підприємство не веде.

Матеріальні витрати у звітному році зменшились на 719 тис. грн у порівнянні з попереднім роком. Матеріаломісткість продукції збільшилась на 0,03 грн. і складає у звітному році 0,7 грн.

Середня облікова кількість штатних працівників облікового складу у звітному році зменшилась на 11 чол., що є результатом наслідків пандемії. Продуктивність праці одного штатного працівника облікового складу збільшилась на 422,98 грн. у звітному році.

Рентабельність продукції у звітному році зменшилась, враховуючи збиток, є від'ємною (-5,16%). Також зменшилась рентабельність виробництва на 6,85%.

Середня річна сума дебіторської заборгованості зменшилась на 2158 тис. грн. у звітному році порівняно з попереднім. Також зменшилась середня річна сума кредиторської заборгованості на 4141 тис. грн.

Коефіцієнт поточної ліквідності як у звітному році так й в попередньому році є більше 1 і це означає, що підприємство може більш ніж покрити свої зобов'язання в короткостроковій перспективі.

2.3. Економічний аналіз грошових коштів ДП «Куліндоровський КХП»

Інформація про потоки грошових коштів підприємства формується у Звіті про рух грошових коштів.

Метою складання звіту є надання користувачам фінансової звітності

повної, правдивої та неупередженої інформації про зміни, що відбулись у грошових потоках підприємства та їх еквівалентах за звітний період. Для аналізу ефективності використання грошових потоків використовуються показники Балансу, Звіту про фінансові результати та дані аналітичного обліку грошових коштів підприємства. Аналіз ефективності використання грошових коштів здійснюється за допомогою коефіцієнтів грошових потоків, які показують достатність грошових коштів для здійснення діяльності: поточної (операційної), інвестиційної, фінансової (кредити та позики). Види коефіцієнтів та методику їх розрахунку підприємство обирає для себе залежно від інформації, яку воно бажає отримати від проведених розрахунків.

У процесі аналітичного дослідження доцільно за даними фінансової звітності розрахувати показники рентабельності (активів, загальної (економічної) рентабельності, фінансової рентабельності (власного капіталу), рентабельності реалізації (у відсотках до одержаного доходу та у % до понесених витрат), операційної діяльності) підприємства, виявити динаміку показників (табл. 2.5)

Рентабельність активів = Чистий прибуток / Середньорічну вартість активів.

Загальна рентабельність = Валовий прибуток (збиток) / Середньорічна вартість основних засобів.

Фінансова рентабельність = Чистий прибуток / Середньорічну вартість власного капіталу.

Рентабельність реалізації у % до одержаного доходу = Чистий прибуток / Дохід від продажу.

Рентабельність реалізації у % до понесених витрат = Чистий прибуток / Витрати операційної діяльності.

Рентабельність операційної діяльності = Прибуток від операційної діяльності / Витрати операційної діяльності.

Таблиця 2.5 – Динаміка показників рентабельності в ДП «Куліндорівський КХП» за 2019-2020 рр. (тис. грн.)*

Показники	Базовий період	Звітний період	Відхилення	
			абсолютна	відносна,%
1. Дохід від продажу продукції (товарів, робіт, послуг)	113517	108411	-5 106	-4,5
2. Валовий прибуток	12954	6067	-6887	-53,2
3. Прибуток від операційної діяльності	2 709	-5 182	-7891	-291,3
4. Прибуток до оподаткування	2 707	-5 147	-7854	-290,1
5. Чистий прибуток	2 117	-5 280	-7397	-349,4
6. Середньорічна вартість активів	56 834,5	49 245	-7589,5	-13,3
7. Середньорічна вартість власного капіталу	46 991	44 016,5	-2974,5	-6,3
8. Середньорічна вартість ОЗ	30 855,5	29 072	-1783,5	-5,8
9. Середньорічна вартість матеріальних оборотних активів	10 266,5	9 778	-488,5	-4,7
10. Собівартість проданої продукції	100 563	102 344	1781	1,8
11. Витрати операційної діяльності	12 233	12 213	-20	-0,2
12. Рентабельність активів	3,72	-10,72	-14,44	x
13. Загальна рентаб.	41,98	20,86	-21,12	x
14. Фін. Рентабельність	4,5	-12	-16,5	x
15. Рентабельність реалізації у % до одержаного доходу	1,86	-4,87	-6,73	x
16. Рентабельність реалізації у % до понесених витрат	17,3	-43,23	-60,53	x
17. Рентабельність операційної діяльності	22,14	-42,43	-64,57	x

*розраховано на підставі фінансової звітності підприємства

За результатами проведеного аналізу можна сформулювати аналітичний висновок. З табл. 2.5 спостерігається позитивна тенденція усіх розрахованих показників рентабельності у попередньому році порівняно зі звітним роком. У звітному році спостерігається тенденція негативних показників у зв'язку отриманням чистого збитку у розмірі 5280 тис. грн. Також, слід зазначити, що прибуток від операційної діяльності та прибуток до оподаткування у звітному році є від'ємні числа.

Таким чином, рентабельність активів зменшилась з 3,72% у попередньому році до -10,72% у звітному році. Загальна рентабельність зменшилась на 21,12% і складає у звітному році – 20,86 %. Фінансова

рентабельність зменшилась з 4,5% у попередньому році до -12% у звітному році. Рентабельність реалізації у % до одержаного доходу зменшилась з 1,86% у попередньому році до -4,87% у звітному році. Рентабельність реалізації у % до понесених витрат у звітному році складає 43,23%, що свідчить про необхідність розгляду складу витрат та їх оптимізації.

Оцінивши динаміку рентабельності власного капіталу підприємства ДП «Куліндорівський КХП» можна визначити чи існують резерви зростання і дати критичну оцінку виявлених змін показників. Також можна обґрунтувати пропозиції щодо підвищення прибутковості власного капіталу (табл. 2.6).

Рентабельність власного капіталу, % = (Чистий прибуток / Середньорічна вартість власного капіталу) * 100

Таблиця 2.6 – Динаміка рентабельності власного капіталу за 2019-2020 рр. в ДП «Куліндорівський КХП» (тис.грн.)*

Показники	Базовий період	Звітний період	Відхилення	
			абсолютна	відносна, %
1. Дохід від продажу продукції, (тис. грн.)	113517	108411	-5106	-4,5
2. Чистий прибуток, (тис. грн.)	2 117	-5 280	-7397	-349,4
3. Середньорічна вартість активів, (тис. грн.)	56 834,5	49 245	-7589,5	-13,35
4. Середньорічна вартість власного капіталу, (тис. грн.)	46 991	44 016,5	-2974,5	-6,33
5. Рентабельність власного капіталу, %	4,5	-12	-16,5	x
6. Прибутковість реалізації, %	1,86	-4,87	-6,73	x
7. Коефіцієнт оборотності активів	0,5	0,45	-0,05	-10
8. Коефіцієнт координації активів і власного капіталу	0,83	0,89	0,06	7,23

*розраховано на підставі фінансової звітності підприємства

Прибутковість реалізації, % = (Чистий прибуток / Дохід від продажу продукції) * 100

Коефіцієнт оборотності активів (КОА) = Середньорічна вартість активів / Дохід від продажу продукції

Коефіцієнт координації активів і власного капіталу (ККА) =
Середньорічна вартість власного капіталу / Середньорічна вартість активів

За результатами проведеного аналізу видно, що рентабельність власного капіталу згідно до попереднього року зменшилась на 16,5%, тому це свідчить про погіршення ефективності використання власного капіталу, і це відбулось лише за рахунок чистого збитку підприємства.

У 2019 році кожна залучена гривня власних коштів дозволила отримати 4,5 копійок чистого прибутку, а у 2020 році 12 копійок чистого збитку.

Резервом є коефіцієнт оборотності активів, оскільки його значення знизилось на 10%, що свідчить про зниження використання активів.

Коефіцієнт оборотності активів може бути підвищений за рахунок:

- зниження суми виробничих запасів до мінімально допустимого рівня, який забезпечить безперебійність операційного процесу;
- стимулювання збуту і зниження суми запасів готової продукції і товарів;
- здійснення заходів щодо прискорення погашення дебіторської заборгованості.

Здійснимо оцінку динаміки рівня, складу та структури активів в ДП

«Куліндорівський КХП». Оцінимо з позиції ліквідності та оборотності капіталу зміни окремих груп активів та за результатами проведеного аналізу сформулюємо аналітичний висновок (табл. 2.7).

Таблиця 2.7 – Динаміка майна та боргових прав ДП «Куліндорівський КХП» за 2020 р.(тис.грн)*

Показники	На початок періоду	На кінець періоду	Абсолютна динаміка	Темп зміни, %
1. Всього активів, (тис. грн.),	55 518	42 972	-12 546	-22,6
2. Необоротні активи, (тис.грн.)	30 598	28 356	-2242	-7,3
в % до вартості активів	55,11	65,99	10,88	x
3. Оборотні активи, (тис. грн.)	24 920	14 616	-10304	-41,3

Продовження табл. 2.7

Показники	На початок періоду	На кінець періоду	Абсолютна динаміка	Темп зміни, %
в % до вартості активів,	44,89	34,01	-10,88	х
з них:				
3.1. Матеріальні оборотні активи, (тис. грн.)	11 382	8 174	-3208	-28,2
в % до вартості оборотних активів	45,68	55,92	10,24	х
3.2. Засоби в розрахунках, (тис. грн.)	10 867	5820	-5047	-46,4
в % до вартості оборотних активів	43,61	39,82	-3,79	х
3.3. Поточні фінансові інвестиції, грошові кошти та їх еквіваленти, (тис. грн.)	2 645	614	-2031	-76,8
в % до вартості оборотних активів	10,61	4,21	-6,4	х
3.4. Витрати майбутніх періодів, тис. грн.	26	8	-18	-69,2
в % до вартості оборотних активів	0,10	0,05	-0,05	х
4. Необоротні активи та групи вибуття, (тис. грн.),	0	0	0	0
в % до вартості активів	0	0	0	0

*розраховано на підставі фінансової звітності підприємства

За результатами проведеного аналізу сформулюємо аналітичний висновок: активи підприємства складаються із оборотних та необоротних активів. Найбільшу частку в структурі активів припадає на необоротні активи: на початок періоду – 55,11%, на кінець – 65,99%.

У свою чергу оборотні активи склали 44,89% та 34,01% відповідно. Необоротні активи та групи вибуття є відсутніми як на початок року, так й на кінець.

Спостерігається зменшення загального рівня активів на 12 546 тис. грн., темп зміни склав 22,6%, зокрема це як за рахунок зменшення необоротних активів на - 2242 тис. грн, так й за рахунок зменшення оборотних активів на -

10304 тис. грн. Також зазначимо, що негативна тенденція спостерігається і в складі оборотних активів, де всі статті – зменшились.

З позиції ліквідності найбільш ліквідними (абсолютно ліквідними) є група поточні фінансові інвестиції, грошові кошти та їх еквіваленти. Матеріальні оборотні активи та засоби в розрахунках є високоліквідними. Необоротні активи є низьколіквідними активами.

Проаналізуємо динаміку рівня, складу та структури джерел фінансування ДП «Куліндорівський КХП». Оцінимо з позиції фінансової стійкості зміни окремих розділів пасивів (табл. 2.8).

Таблиця 2.8 – Динаміка джерел фінансування ДП «Куліндорівський КХП» за 2020 р. (тис. грн.)*

Показники	На початок періоду	На кінець періоду	Абсолютна динаміка	Темп зміни, %
1. Всього джерел, (тис. грн.)	55 518	42 972	-12 546	-22,6
2. <i>Власний капітал</i> , (тис.грн.)	47233	40800	-6433	-13,62
в % до вартості джерел	85,08	94,94	9,86	x
3. <i>Довгострокові зобов'язання і забезпечення</i> , (тис. грн.)	1074	170	-904	-84,17
в % до вартості джерел,	1,93	0,4	-1,53	X
з них:				
3.1. Інші довгострокові зобов'язання,(тис. грн.)	947	45	-902	-95,25
в % до вартості довгострокових зобов'язань і забезпечення	88,18	26,47	-61,70	X
3.2. Довгострокові забезпечення, (тис. грн.)	127	125	-2	1,57
в % до вартості довгострокових зобов'язань і забезпечення	11,82	73,53	61,70	X
4. <i>Поточні зобов'язання і забезпечення</i> ,(тис. грн.)	7211	2002	-5209	-72,24
в % до вартості джерел	12,99	4,66	-8,33	X
4.1. Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, тис. грн.	63	72	9	1,43
в % до вартості поточних зобов'язань і забезпечення	0,87	3,60	2,72	X
4.2. Кредиторська заборгованість розрахунками з бюджетом, тис. грн.	513	426	-87	-16,96
в % до вартості поточних зобов'язань і забезпечення	7,11	21,28	14,16	X

Показники	На початок періоду	На кінець періоду	Абсолютна динаміка	Темп зміни, %
4.3. Кредиторська заборгованість розрахунками зі страхування, тис. грн.	104	90	-14	-13,46
в % до вартості поточних зобов'язань і забезпечення	1,44	4,50	3,05	X
4.4. Кредиторська заборгованість розрахунками з оплати праці, тис. грн	1310	1165	-145	-11,07
в % до вартості поточних зобов'язань і забезпечення	18,17	58,19	40,03	X
4.5. Кредиторська заборгованість за одержаними авансами, тис. грн.	4913	8	-4905	-99,84
в % до вартості поточних зобов'язань і забезпечення	68,13	0,40	-67,73	X
4.6. Інші поточні зобов'язання, тис. грн.	308	241	-67	-21,75
в % до вартості поточних зобов'язань і забезпечення	4,27	12,04	7,77	X
5. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами утримуваними для продажу, та групами вибуття, (тис. грн.),	0	0	0	0
в % до вартості джерел	0	0	0	0

*розраховано на підставі фінансової звітності підприємства

На аналізованому підприємстві формування капіталу відбувалось за рахунок як власних так і позичених коштів. Частка власного капіталу є досить високою і становила 94,94%, що на 9,86% більше ніж на початок періоду. Довгострокові зобов'язання і забезпечення склали 0,4% сукупного капіталу на кінець періоду, що є менше на 1,53% порівняно з попереднім періодом. Зазначимо, що довгострокові зобов'язання і забезпечення в абсолютній величині на кінець року зменшилися на 904 тис. грн, або 84,17% і склали 170 тис. грн. Структура довгострокових зобов'язань і забезпечення складається з інших довгострокових зобов'язань та довгострокових забезпечення. Інші довгострокові зобов'язання значно зменшилися в абсолютній величині, що й

вплинуло на відсоткову частку в структурі. Так, на початок періоду інші довгострокові зобов'язання склали 88,18%, а на кінець періоду – 26,47%, що є менше на 61,70%. Довгострокові забезпечення в абсолютній величині майже не змінилися, але в структурі на кінець періоду склали 73,53%, що є на 61,70% більше порівняно з початком періоду.

Поточні зобов'язання і забезпечення на кінець року зменшилися на 5209 тис. грн. і склали 2002 тис. грн., що є на 72,24% менше. В структурі джерел поточні зобов'язання і забезпечення також зменшилися і складають 4,66% на кінець року. Зазначимо, що поточні зобов'язання і забезпечення представлені наступними статтями та їх структурою на кінець періоду, а саме:

- Кредиторською заборгованістю за товари, роботи, послуги – 3,6%
- Кредиторська заборгованість розрахунками з бюджетом – 21,28%
- Кредиторська заборгованість розрахунками зі страхування – 4,5%
- Кредиторська заборгованість розрахунками з оплати праці – 58,19%
- Кредиторська заборгованість за одержаними авансами – 0,40%
- Інші поточні зобов'язання – 12,04%

Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами утримуваними для продажу, та групами вибуття на ДП «Куліндорівський КХП» відсутні.

Розглянемо та кількісно оцінимо показники фінансової стійкості підприємства ДП «Куліндорівський КХП». Вивчимо динаміку показників фінансової стійкості. Розрахунки проведемо в табл. 2.9. Інтерпретація коефіцієнтів, розрахованих у таблиці, та їх динаміки визначається економічним змістом та алгоритмами розрахунку.

Можна зробити висновок, що частка власного капіталу згідно із розрахунком коефіцієнта автономії склала 85,0% на початку року. Відбулось збільшення показника на 0,099 в кінці року. Коефіцієнт співвідношення позиченого і власного капіталу свідчить, що на 1 грн. залученого капіталу припадає 0,05 грн. власного капіталу, згідно з даними на початок року

спостерігається скорочення показника на 0,109.

Таблиця 2.9 – Показники фінансової стійкості ДП «Куліндорівський КХП» за 2020 р. (тис.грн)*

Показники	На початок періоду	На кінець періоду	Відхилення
1.Коефіцієнт автономії	0,850	0,949	0,099
2. Коефіцієнт співвідношення позиченого і власного капіталу	0,159	0,050	-0,109
3.Коефіцієнт довгострокового залучення позиченого капіталу	0,132	0,047	-0,085
4. Коефіцієнт маневрування власного капіталу	1,648	1,695	0,047
5.Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власним оборотним капіталом	2,189	1,788	-0,401
6.Коефіцієнт забезпеченості матеріальних запасів власним оборотним капіталом	1,461	1,522	0,061
7. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,367	0,307	-0,06
8. Коефіцієнт проміжної ліквідності	1,877	3,217	1,34
9. Коефіцієнт загальної ліквідності	3,456	7,3	3,844

*розраховано на підставі фінансової звітності підприємства

Вищезгадані коефіцієнти доцільно аналізувати у динаміці, тобто трозглядати їх зміни в часі протягом тривалого періоду, розраховуючи відхилення.

Згідно із розрахованим коефіцієнтом довгострокового залучення позиченого капіталу можна зробити висновок, що для фінансування активів підприємства поряд з власними коштами використано: на початок періоду 13,2%, на кінець 4,7%. Отже за даним показником відбулось зменшення, що є позитивною тенденцією для підприємства внаслідок зменшення залучених коштів.

Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власним оборотним капіталом склав – 1,788%, що на 0,401% менше ніж на початок періоду. Хоча значення даного показника зменшилось, але воно вище від нормативного показника, що свідчить про здатність фінансування на 78,8% більше всіх оборотних активів за рахунок власного капіталу; 1,5 разів матеріальних запасів

фінансується за рахунок залучених коштів.

Підприємством може бути погашено негайно 30% поточної заборгованості. Без продажу запасів зможе покрити в 3 рази більше заборгованості.

3. ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО, ФІНАНСОВОГО ТА ПОДАТКОВОГО ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ У ДП «КУЛІНДОРІВСЬКИЙ КХП»

3.1. Загальна характеристика організації бухгалтерського обліку та облікова політика

Бухгалтерський облік — система суцільного, неперервного спостереження й контролю за господарськими процесами підприємства, що передбачає виявлення, вимірювання, реєстрацію, накопичення, узагальнення, зберігання та передачу інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень.

Мета ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності — надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства. Організація та ведення бухгалтерського обліку на підприємстві регламентується Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» №996-IV від 16 липня 1999 року, Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, Порядком подання фінансової звітності та іншими нормативно-правовими актами, затвердженими Міністерством фінансів України, які визначають принципи і методи ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності.

Бухгалтерський облік вирішує такі завдання:

- отримання точної та своєчасної інформації про наявність та рух всіх ресурсів підприємства для забезпечення їх збереження та ефективного використання;
- достовірне і точне визначення фінансових результатів діяльності підприємства і його рентабельності, як основних показників ефективності їх роботи в умовах ринку;
- постійний контроль за ефективним і раціональним використанням

матеріальних, трудових і грошових ресурсів конкурентоспроможності своєї продукції і послуг, що надаються;

- захист економічної інформації від конкурентів і третіх осіб, які можуть нанести шкоду діяльності підприємства;

- якісне складання і своєчасне надання звітності, яка визначається законодавством.

Основне завдання бухгалтерії ДП «Куліндоровський КХП» - це якісно своєю працею забезпечити створення достовірної інформації, а це можливо при дотриманні наступних умов:

- безперервне ведення бухгалтерського обліку;

- вибір оптимальної форми організації бухгалтерського обліку;

- формування ефективної облікової політики на базі визначення пріоритетів економічної політики підприємства;

- вибір відповідної форми бухгалтерського обліку;

- розробка схеми документообігу і технології обробки облікової інформації;

- розробка системи внутрішньогосподарського (управлінського) обліку;

- створення необхідних умов для правильного ведення бухгалтерського обліку з боку керівника підприємства.

Журнально-ордерна форма бухгалтерського обліку

Журнально-ордерна форма ведення бухгалтерського обліку ґрунтується на застосуванні журналів ордерів, де збираються і систематизуються дані первинних документів.

Журнально-ордерна форма ведення бухгалтерського обліку передбачає:

- здійснення записів у журналах-ордерах у порядку реєстрації операцій;

- об'єднання в записах синтетичного та аналітичного обліку;

- відображення в обліку господарських операцій в розрізі показників, необхідних для здійснення управління, контролю, аналізу та складання

бухгалтерської звітності;

- застосування журналів-ордерів за декількома рахунками, які мають між собою економічний зв'язок;

- побудова облікових реєстрів із заздалегідь вказаною кореспонденцією рахунків і показниками, необхідними для складання бухгалтерської звітності.

1. Аналітичний облік з використанням Журнально-ордерної форми бухгалтерського обліку ведеться за допомогою книг аналітичного обліку або карток [1].

Комп'ютерна форма ведення бухгалтерського обліку

Використання комп'ютерної технології вносить значні зміни до організації бухгалтерського обліку. З допоміжного засобу обчислювальна техніка перетворюється на визначальний фактор організації обліку.

Основними перевагами комп'ютерної форми ведення бухгалтерського обліку, порівняно з паперовою, є:

- комп'ютеризація складових систем бухгалтерського обліку (склад і обробка первинної документації, формування реєстрів, їх аналітична обробка, складання звітності);

у програму закладено правила формування тих чи інших бухгалтерських проводок за господарськими операціями;

- паралельне ведення бухгалтерського обліку за вимогами кількох стандартів (на базі одних і тих же одноразово ведених даних можна отримувати декілька систем оцінок і показників, які розраховуються за різними методиками);

- забезпечення отримання необхідної внутрішньої і зовнішньої звітності за вимогою управлінського персоналу (використання комп'ютерної техніки дозволяє отримувати інформацію з бажаним ступенем деталізації у будь-який момент часу за рахунок скорочення масиву вихідної інформації і тривалості облікового процесу).

Особливістю облікових реєстрів у комп'ютерній формі ведення

бухгалтерського обліку є їх формування безпосередньо в оперативній пам'яті комп'ютера або на магнітних носіях.

Комп'ютерна форма ведення бухгалтерського обліку передбачає:

- накопичення і багаторазове використання облікових даних;
- необмежені можливості щодо побудови аналітичного обліку;
- автоматичне отримання інформації про відхилення від встановлених норм, нормативів, завдань тощо;
- одержання звітних показників у режимі діалогу «людина-комп'ютер»;
- автоматичне формування всіх облікових регістрів і форм звітності на основі даних, відображених у системі рахунків;
- використання конкретної комп'ютерної програми;
- забезпечення збереженості, виявлення та недопущення несанкціонованого доступу до облікових даних, які зберігаються на магнітних носіях.

При виборі комп'ютерної програми для ведення бухгалтерського обліку або її розробці, окрім спеціалістів у сфері комп'ютерних технологій, доцільно залучати головного бухгалтера підприємства, котрий краще за всіх знає особливості діяльності певного підприємства і організацію ведення бухгалтерського обліку.

Тобто бухгалтерська служба повинна перевірити, чи правильно розробники врахували особливості документування, оцінки та відображення в обліку кожного виду господарської операції, які здійснюються підприємством.

Сучасна комп'ютерна форма ведення бухгалтерського обліку базується на використанні перспективних комп'ютерів і обчислювальних мереж. Практичне застосування комп'ютерна форма ведення бухгалтерського обліку залежить від набору технічних засобів і вибору організаційних форм їх використання.

Комп'ютерна система обліку відображає основні процеси, пов'язані з отриманням різних зведених показників, які характеризують фінансову-

господарську діяльність підприємства. Недоліками комп'ютерна форма ведення бухгалтерського обліку може бути висока вартість програмного та технічного забезпечення [1].

Згідно із законодавчими та нормативними актами первинний документ — це один із складників бухгалтерського обліку, документ, який містить відомості про господарську операцію та підтверджує її здійснення [11]. При цьому під господарською операцією розуміють дію або подію, яка вносить зміни до структури активів і зобов'язань, власного капіталу підприємства.

Первинні документи, які фіксують факти здійснення господарських операцій, є підставою для відображення цих операцій у бухгалтерському обліку, на основі якого підприємства зобов'язані складати фінансову звітність [11]. Зазвичай первинні документи складають під час виконання господарської операції, а якщо це неможливо — безпосередньо після її закінчення.

Первинні та зведені облікові документи можна складати на паперових або машинних носіях. У них мають бути такі обов'язкові реквізити:

- назва документа (форми);
- дата і місце складання;
- назва підприємства, від імені якого складено документ;
- зміст та обсяг господарської операції, одиниця виміру господарської операції;
- посади осіб, відповідальних за виконання господарської операції, і правильність її оформлення;
- особистий підпис або інші дані, що дають змогу ідентифікувати особу, яка брала участь у здійсненні господарської операції [11].

Крім обов'язкових реквізитів, первинні документи залежно від характеру господарської операції можуть містити й додаткові реквізити: номер документа, код постачальника та платника, підстави для здійснення операції, дані про документ, що підтверджує особу отримувача (паспорт, довіреність) тощо.

Згідно з наказом Міністерства фінансів України від 24.05.95 р. № 88

«Про затвердження Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку» дозволено документувати господарські операції з використанням самостійно виготовлених бланків, які мають містити обов'язкові реквізити чи реквізити типових або спеціалізованих форм [20].

Технологія облікового процесу господарської діяльності є суворо послідовною. Кожну господарську операцію відображають на підставі належно оформлених документів. А отже, такі документи є не лише першим етапом облікового процесу та початком руху облікової інформації, а й способом первинного відображення об'єктів бухгалтерського обліку, за допомогою якого здійснюють безперервне спостереження за ними [15].

Інформацію, яку містять взяті на облік первинні документи, систематизують на рахунках бухгалтерського обліку в регістрах синтетичного та аналітичного обліку шляхом їх подвійного запису на взаємопов'язаних рахунках бухгалтерського обліку. Дані аналітичних рахунків мають бути тотожними відповідним рахункам синтетичного обліку на перше число кожного місяця.

Регістри бухгалтерського обліку мають відображати назву, період реєстрації господарських операцій, прізвища та підписи або інші дані, що дають змогу ідентифікувати осіб, які брали участь у їх складанні. Господарські операції мають відображатися в облікових регістрах у тому звітному періоді, в якому їх здійснили [11]. Облік грошових коштів на банківських рахунках та в касі у ДП «Куліндорівський КХП» наведено у табл. 3.1.

Таблиця 3.1 – Облік грошових коштів на банківських рахунках та в касі у ДП «Куліндорівський КХП»*

Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків		Сума, тис. грн.
	Дт	Кт	
Отримано готівку в касу в національній валюті з поточного рахунку в банку	301	311	5436,00
Надходження в касу виручки за продаж продукції власного виробництва	301	701	4505,50
Надходження в касу виручки за товари (послуги)	301	702	10112,00
Невикористані підзвітні суми повернуто в касу	301	372	583,00

Продовження табл. 3.1

Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків		Сума, тис. грн.
	Дт	Кт	
За відшкодування збитків завданих підприємству одержано в касу грошові кошти від винних осіб	301	375	520,00
Виплачено заробітну плату працівникам	661	301	6100,50
Видано грошові кошти під звіт робітникам підприємства	372	301	3320,00
Перераховано гроші з каси на поточний рахунок в банку	311	301	6600,00
Передано готівку інкасатору з каси	333	301	6757,00
За результатами інвентаризації відображено нестачу готівки в касі	947	301	400,00
На поточний банківський рахунок надійшли гроші від покупців за реалізовану продукцію	311	361	10300,00
Грошові кошти в дорозі зараховано на поточний банківський рахунок	311	333	6590,00
На поточний рахунок зараховано отримані кредити банків:			
- довгострокові	311	501	25125,00
- короткострокові	311	601	6150,00
Одержані штрафи, пені, неустойки зараховано на поточний рахунок	311	715	10320,00
Кошти цільового фінансування і цільових надходжень зараховані на поточний рахунок	311	48	50723,00
Для видачі зарплати списані з поточного рахунка грошові кошти	301	311	9800,00
За одержані запаси списано гроші з поточного рахунка для перерахування постачальникам	631	311	18600,00
Перераховані кошти постачальникам у вигляді авансів	371	311	10536,00
Органам соціального страхування перераховані грошові кошти	65	311	4207,00
Для погашення заборгованості із банківських кредитів перераховано грошові кошти:			
- довгострокові	501	311	25125,00
- короткострокові	601	311	6150,00

3.2. Облік господарських операцій грошових коштів та їх еквівалентів

За своєю природою грошові кошти є ресурсом забезпечення платоспроможності підприємства. Грошовими потоками підприємства вважають надходження та вибуття грошових коштів та їх еквівалентів. Грошові надходження у ДП «Куліндоровський КХП» знаходяться в постійному та динамічному русі.

Класифікація грошових коштів є вихідним елементом для організації їх обліку, оскільки дає змогу їх структурувати відповідно до інформаційних потреб користувачів бухгалтерської інформації. Проте більшість науковців звертають увагу лише на класифікацію грошових потоків, а не грошових коштів. В той же час, грошові потоки є похідними від грошових коштів, характеризують рух останніх в процесі здійснення господарської діяльності підприємства. Проф. В. В. Сопко наводить наступну класифікацію грошових коштів [28]:

1. За видами валют: національна валюта, іноземна валюта;
2. За місцем зберігання: аванси видані, підзвітні кошти, еквіваленти грошових коштів, рахунок в банку, каса;
3. За призначенням: необоротні, оборотні;
4. За джерелами надходження: власні, запозичені, залучені.

Еквіваленти грошових коштів – це незалежна від грошових коштів окрема економічна категорія – частина фінансових інвестицій, яка використовується не для розрахунків, а для підтримання платоспроможності підприємства, погашення його короткострокових зобов'язань і в разі потреби можуть бути вільно конвертовані у відомі суми грошових коштів із незначним ризиком зміни вартості. Із грошових коштів починається операційний цикл, ними ж він і закінчується. Грошові кошти постійно перебувають у процесі кругообігу, їх питома вага у підсумку балансу підприємства є незначною і їх залишок в короткостроковому періоді може сильно змінюватися.

МСБО 7 „Звіт про рух грошових коштів” дозволяє включати будь-які короткострокові високоліквідні інвестиції [19]. Тобто міжнародні стандарти фінансової звітності допускають більш вільне трактування еквівалентів грошових коштів, ніж національні П(с)БО.

Відповідно до Закону України „Про інвестиційну діяльність” інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект [9]. Такими цінностями можуть бути: кошти, цільові банківські вклади, паї, акції та інші цінні папери; рухоме та нерухоме майно (будинки, споруди, устаткування та інші матеріальні цінності); майнові права інтелектуальної власності; сукупність технічних, технологічних, комерційних та інших знань, оформлених у вигляді технічної документації, навиків та виробничого досвіду, необхідних для організації того чи іншого виду виробництва, але не запатентованих ("ноу-хау"); права користування землею, водою, ресурсами, будинками, спорудами, обладнанням, а також інші майнові права; інші цінності. Таким чином, Закон дозволяє тлумачити інвестиції, як вкладення майнових та інтелектуальних цінностей у всі можливі активи підприємства.

Згідно Податкового кодексу України [23] інвестиції - господарські операції, які передбачають придбання основних засобів, нематеріальних активів, корпоративних прав та/або цінних паперів в обмін на кошти або майно. Інвестиції поділяються на: капітальні інвестиції, фінансові інвестиції, реінвестиції. Дане визначення інвестицій у Податковому кодексі є вужчим, ніж у Законі України „Про інвестиційну діяльність”, оскільки воно не включає вкладення цінностей в оборотні активи.

Як стверджує Т. І. Воробець фінансове інвестування за останній час все більш орієнтується на ринок цінних паперів. Різні інструменти цього ринку складають сьогодні приблизно 90% загального обсягу фінансових інвестицій [3].

Обіг цінних паперів здійснюється на фондовому ринку, який є своєрідним індикатором кризових явищ в економіці. Ступінь становлення та розвитку фондового ринку в країні є невід'ємним індикатором успішного проведення ринкових реформ, створює важливий компонент сучасного механізму економічного регулювання [7]. Покращення економічної ситуації в державі згладжує коливання кон'юнктури фондового ринку і стимулює зберігати вільні залишки грошових коштів у вигляді грошових еквівалентів, погіршення – навпаки зменшує попит на фінансові інструменти. В більшості випадків еквівалентами грошових коштів будуть саме короткострокові високоліквідні цінні папери, які характеризуються стабільною кон'юктурою на фондовому ринку протягом тривалого часу.

Для визначення критерію віднесення активів до складу еквівалентів грошових коштів важливе значення має поділ фінансових інвестицій за їх видами, які незалежно від строку їх обігу поділяються на пайові та боргові. Пайові фінансові інвестиції або інструменти власного капіталу (акції, паї, майнові права): підтверджують право на частину в активах підприємства, що залишається після вирахування сум за всіма його зобов'язаннями; виступають у вигляді пайових цінних паперів (акцій) або внесків до статутного капіталу інших підприємств; мають необмежений термін обігу; утримуються підприємством з метою одержання доходу за рахунок дивідендів або придбані з метою перепродажу чи одержання доходу за рахунок зростання ринкової вартості інвестицій. Боргові інструменти не надають права власності. До них відносять інвестиції, які: виступають як боргові цінні папери (облігації підприємств, державні облігації, облігації місцевих позик, казначейські зобов'язання; ощадні (депозитні) сертифікати, іпотечні облігації); визначають відносини позики між власником та емітентом; мають визначений термін обігу; утримуються підприємством до їх погашення з метою одержання доходу у вигляді відсотків або придбані з метою перепродажу й одержання доходу за рахунок зростання їх ринкової вартості.

Еквівалентами грошових коштів можуть бути саме високоліквідні боргові фінансові інструменти при дотриманні умов короткого строку обігу, або при придбанні незадовго до погашення чи придбані з метою подальшого продажу, які характеризуються незначним ризиком зміни їх вартості, тому метою їх придбання та утримання буде погашення короткострокових зобов'язань. Придбання ж інструментів власного капіталу або пайових фінансових інвестицій здійснюється в більшості випадків з метою отримання прибутку або здійснення впливу на діяльність об'єктів інвестування. Крім того зазвичай пайові фінансові інструменти є більш ризиковими, оскільки їх ринкова вартість прямо залежить від стабільності та прибутковості діяльності їх емітента.

До еквівалентів грошових коштів слід включати:

- строкові депозити, до погашення яких залишилось менше трьох місяців;
- боргові цінні папери, які утримуються до погашення (облігації підприємств, державні облігації, облігації місцевих позик, казначейські зобов'язання; ощадні (депозитні) сертифікати, іпотечні облігації), придбані незадовго до їх погашення;
- боргові цінні папери, які утримуються для продажу, та характеризуються стабільністю вартості протягом тривалого часу, впевненістю у тому, що подібна стійкість буде мати місце в майбутньому;
- привілейовані акції, придбані протягом короткого періоду їх погашення і з фіксованою датою їх викупу;
- дебіторська заборгованість, призначена для перепродажу, щодо якої існує впевненість у її швидкій реалізації.

Еквіваленти грошових коштів за своєю суттю є чимось середнім між грошовими коштами та поточними фінансовими інвестиціями. Фінансові інвестиції - активи, які утримуються підприємством з метою збільшення прибутку (відсотків, дивідендів тощо), зростання вартості капіталу або інших вигод для інвестора [22]. На відміну від фінансових інвестицій еквіваленти

грошових коштів споріднені із грошовими коштами, тому що вони, як і останні, утримуються для погашення короткострокових зобов'язань, а не для інвестиційних або для яких-небудь інших потреб, проте здатні приносити певний інвестиційний дохід, як фінансові інвестиції.

П(С)БО не дає чіткої різниці між поточними фінансовими інвестиціями та еквівалентами грошових коштів, що може стати причиною неправильного визначення обсягу високоліквідних активів підприємства і, таким чином, зниження якості аналітичної інформації, необхідної для управління [22]. Для вирішення цієї проблеми допоможе науково-обґрунтована систематизація та уточнення класифікації грошових еквівалентів.

Класифікацію еквівалентів грошових коштів:

1. За регіональною ознакою емітента: зовнішні інвестиції в еквіваленти грошових коштів; внутрішні інвестиції в еквіваленти грошових коштів.

2. Залежно від виду валюти, в якій здійснювалися інвестиції в еквіваленти грошових коштів: еквіваленти грошових коштів в національній валюті; еквіваленти грошових коштів в іноземній валюті.

3. Залежно від емітента: державні; місцеві; госпрозрахункових підприємств та організацій.

4. Залежно від мети інвестора: еквіваленти грошових коштів, придбані з метою перепродажу; еквіваленти грошових коштів, що утримуються до погашення.

5. За методом оцінки на дату складання балансу: еквіваленти грошових коштів, які оцінюються за справедливою вартістю; еквіваленти грошових коштів, які оцінюються за собівартістю з врахуванням зменшення корисності; еквіваленти грошових коштів, які оцінюються за амортизованою собівартістю.

6. Залежно від набуття права власності в результаті вкладень в еквіваленти грошових коштів: еквіваленти грошових коштів, що надають право власності; еквіваленти грошових коштів, що не надають права власності.

Таким чином, еквівалентами грошових коштів можуть бути боргові фінансові інвестиції з коротким строком обігу та/або придбані (отримані)

незадовго до їх погашення або такі, що можуть бути вільно реалізовані підприємством в будь-який момент, і характеризуються стабільністю їх вартості протягом тривалого, впевненістю у тому, що подібна стійкість буде мати місце в майбутньому.

3.3. Особливості інвентаризації грошових коштів на підприємстві

Як і будь-який об'єкт обліку на підприємстві, каса підлягає інвентаризації.

Проведення інвентаризації є обов'язковим:

- перед складанням річної фінансової звітності;
- при заміні матеріально-відповідальних осіб (в день прийому-передачі справ);
- у випадках встановлення фактів зловживань або крадіжок, псування цінностей (у день встановлення таких фактів);
- за рішеннями судів або на підставі документу органу, який має право відповідно до закону вимагати проведення такої інвентаризації;
- у випадках техногенних аварій, пожеж чи стихійних лих (на день після закінчення таких явищ);
- при ліквідації підприємства [24].

Відповідальність за проведення інвентаризації несе керівництво підприємства, яке створює всі необхідні умови для її проведення у встановлені строки, визначає об'єкти, кількість і терміни проведення інвентаризації, крім випадків, коли проведення інвентаризації є обов'язковим.

Досить часто інвентаризація каси дає можливість керівництву підприємства виявити зловживання своїх працівників, які відповідальні за роботу каси. Тобто, в таких випадках її проведення є первісним, а встановлення наявності або відсутності фактів зловживань – повторним.

Проте, з якої б причини не проводилася інвентаризація каси, її основне завдання – встановити відповідність фактичної наявності коштів обліковим даним [29].

Підготовка до проведення інвентаризації каси включає такі організаційні заходи:

- видача керівником підприємства наказу про проведення інвентаризації;
- формування інвентаризаційної комісії;
- визначення місця проведення інвентаризації коштів;
- одержання розписки від матеріально відповідальної особи [18].

Якщо інвентаризація каси проводиться в рамках інвентаризації всіх активів підприємства, то в наказ керівництва про проведення повної інвентаризації включається відповідний пункт. У випадку проведення інвентаризації грошових коштів окремо (наприклад, в одному відокремленому підрозділі або в одному РРО), видається окремий наказ. Наказом призначається комісія та встановлюються терміни проведення інвентаризації [18].

До складу інвентаризаційної комісії на підприємстві можуть входити:

- голова комісії – керівник підприємства (його заступник) або особа, яка призначена керівником підприємства;
- члени комісії – головний бухгалтер (бухгалтер), економіст, менеджер та ін.

Матеріально-відповідальна особа (касир або працівник, який виконує обов’язки касира) не входить до складу інвентаризаційної комісії, але вона обов’язково повинна бути присутня при проведенні інвентаризації [2].

Перед початком вивчення касових документів необхідно визначити, чи укладений договір про матеріальну відповідальність керівника підприємства з працівниками, що відповідають за ведення операцій з касою. Потім касир зобов’язаний скласти звіт касира та письмову розписку про відсутність у касі

грошей та грошових документів, що належать особисто касиру чи стороннім підприємствам.

Якщо касир заявить, що в касі зберігається готівка або інші цінності, які належать стороннім організаціям, то необхідно негайно одержати від цих організацій довідку про суму грошей, яка їм належить.

Зберігати в касі готівку, яка не належить даному підприємству забороняється [2].

Процес інвентаризації полягає у покупторному перерахунку готівки, яка зберігається в касі, яку потім співставляють з даними обліку, насамперед з касовою книгою, а точніше із залишком, який виведено в ній. Однак, в більшості випадків, виведеного залишку на момент проведення інвентаризації немає, адже її проводять у робочий час, коли касир ще не закінчив ведення касових операцій і залишок на кінець дня ще не вивів.

У зв'язку з цим зазначимо, що кожен касир зобов'язаний чітко виконувати вимоги Положення № 148 щодо порядку ведення касових операцій – оприбуткування та видачі коштів. Навіть якщо касову книгу за день ще не заповнено, тобто залишок на кінець дня ще не виведено, на кожну прийняту й видану суму повинні бути складені прибуткові та видаткові касові ордери, які дадуть можливість вивести „попередній” залишок готівки на момент здійснення інвентаризації.

Якщо готівка, виявлена під час інвентаризації, не підтверджена прибутковими касовими ордерами, її вважають надлишком, який необхідно визнати доходом. Якщо інвентаризацію проводить ревізійна комісія або представники вищої організації, розвиток подій може бути зовсім не гуманним як для касира, так і для підприємства, яке з надлишку грошових коштів, зобов'язане буде сплатити податок на прибуток [29].

Під час перевірок з'ясовують, як підприємство дотримується ліміту каси.

Для цього порівнюють записи про фактичні залишки готівки в касі за касовою книгою із встановленим підприємству лімітом каси за кожний день незалежно від того, чи здійснювалися у цей день касові обороти чи ні. Якщо в

періоді, який перевіряється, виявлено перевищення ліміту каси, то визначають, протягом якого періоду (у днях) і які понадлімітні суми не здавалися у встановлені строки до банку та з яких причин, а також загальна сума понадлімітних залишків [29].

Для оцінки впливу порушень, що виникають під час здійснення операцій із грошовими коштами, наведено загальну табл. 3.2.

Таблиця 3.2 – Відповідальність за порушення касової дисципліни [18]

Правопорушення	Фінансова відповідальність		Адміністративна відповідальність, штраф		
	розмір штрафу	підстава	у разі вчинення правопорушення вперше	у разі повторного вчинення протягом року	Підстава
Перевищення встановлених лімітів залишку готівки в касах	двократний розмір суми виявленої понад лімітної готівки за кожний день	Ст. 1 Указу № 436/95	від 8 до 15 нмдг (від 136 грн до 255 грн)	від 10 до 20 нмдг (від 170 грн до 340 грн)	т. 164-2 КпАП
Неоприбуткування (неповнета/або несвоечасне) оприбуткування у касах готівки	п'ятикратний розмір неоприбуткованої суми		від 8 до 15 нмдг (від 136 грн до 255 грн)	від 10 до 20 нмдг (від 170 грн до 340 грн)	
Витрачання готівки з виручки від реалізації та інших касових надходжень (крім коштів, отриманих із кас установ банків) на виплати, що пов'язані з оплатою праці (за винятком екстрених (невідкладних) обставин), занаявності податкової заборгованості	ір здійснених виплат		від 8 до 15 нмдг (від 136 грн до 255 грн)	від 10 до 20 нмдг (від 170 грн до 340 грн)	
Перевищення встановлених строків використання виданої під звіт готівки. Видача готівкових коштів під звіт безповного звітування щодо раніше виданих коштів	б виданих під звіт сум		від 8 до 15 нмдг (від 136 грн до 255 грн)	від 10 до 20 нмдг (від 170 грн до 340 грн)	

Несвоєчасне або неякісне проведення інвентаризацій грошових коштів	—	—	від 8 до 15 нмдг (від 136 грн до 255 грн)	від 10 до 20 нмдг (від 170 грн до 340 грн)
Здавання виручки торговельними підприємствами всіх форм власності, що здійснюють реалізацію товарів за готівку, з порушенням термінів, установлених правилами розрахунків і ведення касових операцій	—	—	від 17 до 88 нмдг (від 289 грн до 1796 грн) на осіб, відповідальних за здавання виторгу	від 43 до 175 нмдг (від 731 грн до 2975 грн) на осіб, відповідальних за здавання виторгу

Для удосконалення інвентаризації розрахункових операцій потрібно враховувати чинники, які впливають на порядок її проведення та принципи, яких необхідно дотримуватись (рис.3.1).

Рис. 3.1 – Чинники та принципи проведення інвентаризації розрахункових операцій [18]

Після закінчення інвентаризації каси складається акт, в якому зазначається фактичний залишок готівки та залишок за даними обліку, а також

визначається результат інвентаризації. Акт складається у двох примірниках, один з яких передається до бухгалтерії, а інший залишається у матеріально відповідальній особі. Суми нестач або надлишків цінностей вказуються в акті з обґрунтуванням причин їх виникнення. При цьому виявлені надлишки оприбутковують в касу підприємства за прибутковими касовими ордерами і зараховуються в дохід підприємства, а суми нестач стягуються з винних осіб.

Після проведення інвентаризації комісія проводить засідання, на ньому розглядаються результати інвентаризації та складається за ними протокол. Після цього керівник підприємства затверджує акт і протокол та приймає рішення про дії у зв'язку з нестачею чи надлишком коштів у касі [2]. Акт про результати інвентаризації наведено у додатку А.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Проведене дослідження обліку грошових коштів та аналізу грошових потоків дає змогу правильно розуміти сутність й економічний змісту грошових коштів необхідне для правильного використання у господарській діяльності. Грошові кошти можуть виступати у різних формах (металеві, паперові, кредитні) і висловлювати свою сутність через свої функції. Грошові кошти знаходяться в постійному русі завдяки функціям платежу та засобу обігу. Для узагальнення загальноприйнятих ознак класифікації грошових коштів пропонується удосконалена класифікація за такими ключовими ознаками, як: форма існування (готівкова, безготівкова, електронні гроші); вид валюти (грошові кошти в національній валюті, грошові кошти в іноземній валюті); місце зберігання (готівка в касі підприємства, грошові кошти на рахунках у банку).

Готівка є повністю ліквідним активом, і тому дуже важливим є облік операцій з готівкою в касі. До касових операцій включають операції, пов'язані з отриманням та використанням готівки безпосередньо з каси підприємства. Для обліку готівкових розрахунків в плані рахунків передбачено активний рахунок 30 «Готівка». Всі надходження і вибуття грошових коштів в касу оформлюється прибутковими та видатковими касовими ордерами. В умовах ринкової економіки кожне підприємство повинне відкривати рахунки в банках для проведення розрахунків з іншими підприємствами, організаціями, працівниками підприємств, рахунків з іншими особами, безготівкових платежів та зберігання власних коштів.

На банківських рахунках рух грошових коштів відображається на рахунку 31 «Рахунки в банках». «Гроші та їх еквіваленти» відображають інформацію про готівкові кошти, грошові кошти на банківському рахунку, грошові кошти у дорозі, електронні гроші та їх еквіваленти. Звіт, що містить дані за операційними, інвестиційними та фінансовими операціями про отримання та відпуск грошових коштів протягом звітного періоду, є звітом про

рух грошових коштів. ДП «Куліндорівський КХП» складає звіт про рух грошових коштів за прямим методом. На підставі цього звіту надається докладна картина операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства за звітний період. Для аналізу руху грошових коштів підприємство використовує звіт про рух грошових коштів. Метою аналізу грошових потоків є визначення рівня достатності формування грошових потоків з точки зору різних видів діяльності, їх ефективності, збалансуванні позитивних і негативних грошових потоків. Важливість такого аналізу зростає при порівнянні грошових надходжень і чистих фінансових результатів з метою підтвердження якості останніх.

Особливості контролю операцій на підприємстві свідчить, що основними завданнями внутрішнього контролю на підприємстві є: встановлення відповідності даних в бухгалтерському обліку грошових коштів; з'ясувати правильність ведення документального обліку операцій з руху грошових коштів і фінансових інвестицій; оцінка стану платіжно-грошової дисципліни підприємства; оцінка стану фінансово-інвестиційної ефективності підприємства; виявлення правопорушень, що утворюють матеріальні збитки.

Таким чином, в результаті дослідження можна запропонувати:

- дотримуватися платіжно-грошової дисципліни підприємства;
- своєчасне документальне оформлення операцій;
- постійний контроль за станом фінансової платоспроможності;
- ефективне та оптимальне планування грошових коштів з урахуванням форс-мажорних обставин (або факторів).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ачкасов А.Є., Косяк А.П. Конспект лекцій з дисципліни «Організація обліку» (для студентів 5 курсу та слухачів другої вищої освіти факультету післядипломної освіти та заочного навчання освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст», спеціальності 7.050106 (7.0305091) «Облік і аудит»). Х.: ХНАМГ, 2010. 134 с.
2. Владімірська М.О. Організація роботи каси на підприємстві. Баланс. 2009. Вип. 3. С.10.
3. Воробець Т.І. Економічна сутність фінансового інвестування на фондовому ринку України // Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. 2011. №2. С. 72-77.
4. Гроші. Кредит. Банки: Підручник для вузів // Під ред. Є. Ф. Жукова. - М: ЮНІТІ, 2003. 600 с.
5. ДП Куліндорівський комбінат хлібопродуктів. Веб-сайт. URL: <https://www.bogumyla.odessa.ua/> (дата звернення 17.03 2023).
6. Економічна теорія. Політекономія : [підручник] / [В. Базилевич, В. Попов, К. Базилевич та ін.] ; за ред. В. Базилевича. 8-ме вид., переробл. і доповн. К. : Знання, 2012. 702 с.
7. Заводовський М. Український фондовий ринок залишається на вулиці // Економічна правда. 2009. №14. С. 22.
8. Закон України "Про банки і банківську діяльність" №2131-111 від 07.12.2000р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення 08.04.2023).
9. Закон України "Про інвестиційну діяльність" від 18 вересня 1991 року № 1560-ХІІ (зі змінами і доповненнями): URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1560-12&print=1> (дата звернення 19.03 2023).

10. Закон України «Про платіжні послуги» від 30.06.2021 р. № 1591-ІХ. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text> (дата звернення 15.05.2023).

11. Закон України від 16.07.1999 № 996-ХІV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення 17.03 2023).

12. Інструкція "Про порядок відкриття, використання і закрита рахунків у національній та іноземній валютах", затверджена Постановою Правління національного банку України №492 від 12.11.2003р. URL: (дата звернення 08.04.2023).

13. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, затверджена постановою Правління національного банку України від 21.01.04 р. (із змінами та доповненнями). URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04> (дата звернення 08.05.2023).

14. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. № 291. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення 08.04.2023).

15. Камлик М.І. Судова бухгалтерія : підручник / М.І. Камлик. [2-ге вид., перер. і доп.]. К. : Атіка, 2001. 376 с.

16. Лігоненко Л.О., Ситник Г.В. Управління грошовими потоками: Навч. посібник. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005. 255 с.

17. Мельниченко О.В. Теоретичні засади електронних грошей / О.В. Мельниченко / Бізнесінформ. 2013. № 8. URL : www.business-inform.net (дата звернення 12.05.2023).

18. Меншиков А. О. Гроші люблять лічбу: інвентаризація каси. Баланс 2010. Вип. 47. С.44.

19. МСБО 7 “Звіт про рух грошових коштів”: URL: http://www.minfin.gov.ua/document/92421/МСБО_7.pdf (дата звернення 17.03 2023).
20. Наказ Міністерства фінансів України від 24.05.1995 № 88 «Про затвердження Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку» / URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95> (дата звернення 17.03 2023).
21. Національне положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 № 7. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення 11.05.2023).
22. Остафійчук С. М. Грошові кошти та їх еквіваленти – найліквідніші активи підприємства // Науковий вісник Ужгородського університету. 2011. Серія Економіка. Спецвипуск 33. Частина 2. С. 219.
23. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI (зі змінами і доповненнями): URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=2755-17> (дата звернення 19.03 2023).
24. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затверджене Міністерством фінансів України від 02 вересня 2014 року № 879. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14> (дата звернення 25.03 2023).
25. Постанова правління НБУ «Положення про ведення касових операцій в національній валюті в Україні» від 19.02.2001 № 72. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04>. (дата звернення 11.05.2023).
26. Про Національний банк України: Закон України від 20 травня 1999 року №679-XIV// Відомості ВРУ. 1999. №29. Ст.238. Ст.29.
27. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні: Закон України від 5 квітня 2001 року №2346-111 // Відомості ВРУ. 2001. №24. Ст. 128.
28. Сопко В.В. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу: Підручник / В. Сопко, В. Завгородній. К. : КНЕУ, 2004. 411 с.

29. Сушальська Т.М. Інвентаризація каси: копійка до копійки. Бухгалтерія. 2009. Вип. 3. С.48.
30. Федоренко В.М. Грошовий обіг та кредит капіталістичних країн. К.: Вища школа, 1982. С. 172.
31. Ясишена В.В. Сутність грошових потоків підприємств та їх класифікація // Економічний аналіз. 2008. № 2 (18). С. 321-324.
32. Ясишена В.В. Теоретичні аспекти аналізу грошових потоків підприємств // Економічний простір. 2008. № 16. С.123-131.

Додаток А

Додаток 7
до Положення про ведення касових операцій у національній
валюті в Україні
(пункт 46 розділу IV)

ДП «Куліндорівський КХП»

(найменування підприємства/установи/організації)

Акт N 15
про результати інвентаризації наявних коштів
" 01 " березня 2020 року,
що зберігаються в касі ДП « Куліндорівський КХП»

Розписка

1. Цим актом засвідчую, що до початку проведення інвентаризації всі видаткові і прибуткові документи на кошти, які здані до бухгалтерії, і всі кошти, що надійшли під мою відповідальність, оприбутковані, а ті, що вибули, списані за видатками.
2. Матеріально відповідальна особа

_____ касир _____
(посада)

_____ Барган _____
(підпис)

_____ Барган Т. М. _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

3. На підставі наказу (розпорядження) від " 28 " лютого 20 20 року N 17 проведена інвентаризація коштів станом на " 1 " березня 20 20 року.

4. Під час інвентаризації встановлено такий обсяг коштів:

15 шт. x 500 грн. = 7 500 грн 00 коп.

20 шт. x 200 грн. = 4 000 грн 00 коп.

30 шт. x 20 грн. = 600 грн 00 коп.

50 шт. x 10 грн. = 500 грн 00 коп.

5. Підсумок фактичної наявності 12 600 грн 00 коп. Дванадцять тисяч шістсот гривень 00 коп.
(словами)

6. За обліковими даними Дванадцять тисяч шістсот грн 00 коп.

7. Підсумки інвентаризації: надлишок _____ - _____ ,
нестача _____ - _____ .

Голова комісії

_____ заст. Головного бухгалтера _____
(посада)

_____ (підпис)

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

Члени комісії:

_____ Бухгалтер _____
(посада) (підпис) (прізвище, ім'я, по батькові)

8. Підтверджую, що кошти, зазначені в акті, є на зберіганні під мою відповідальність. Усі наявні кошти комісією перевірено в моїй присутності. Претензій до інвентаризаційної комісії не маю.

9. Матеріально відповідальна особа Барган .
(підпис)

" 01 " березня 20 20 року.

10. Пояснення причин, унаслідок яких виникли надлишки або нестачі

---

11. Матеріально відповідальна особа Барган .

12. Рішення керівника установи/підприємства

" 01 " березня 20 20 року.

Акт складається з метою відображення результатів інвентаризації наявних коштів (готівки, цінних паперів), що зберігаються в касі установи/підприємства.